

Норус.

№ 5.

№ 5

April.

1916.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 15 370-5

Kevad .

Kevad ! kevad ! oh kuidas ihkan ma kevadet ! Ma annaks kui palju ära , kui ta tuleks muu aega varem , kuid ei tule ta . Tuleb ta aga kord , siis ei saa keegi teda keelata . Ja nüüd on aeg ! Nüüd ta tuleb . Oleks ta mõni hariduseministri reform , siis oleks ta ärajäämine väga võimalik , kuid et ta seda ei ole , siis ta tuleb . Jah , tuleb ! .. Oleks ta lühitaja hariduseminister , siis lastaks ta lahti , kuid et kevad ise tuleb , siis ei ole kedagi lahti lasta ! Valutab sellespärast küll vist mõnelgi mehel süda , kuid mis sa teed ! See päike oleks tarvis mustaks tõrvata , küll siis tali tagasi tuleks ! Kuid ta rüü on ju väga kõrgel : ei saa juurde !

Waata ! see on ju lõõkse hääl , mis « päält poolt pilvi » kostab . Ta kuulutab sulle kevade tulekut . See , kes sääl puuri ees vilistab , on kevade näsijalg kuldron . Ta annab inimestele oma vilega märku , et need « teed tasandaks , » sest kevade on lõuna poolt tulemas , ja tali mööda minemas .

Kuid kevade ei tulnud : ta tegi « aprilli » - « pistis päa nuse vahelt välja , ja „kaagutas“ » kuid tõmbas selle jälle ruttu tagasi ja laskis end veel natuke , ehk küll mitte kaua , oodata , sest

lõõse toob lõuna tuule ,
kuldron kenna kevade .

— 11 .

Wares.

Kui kooli tööd lõppesid, läksin maale. Lonksin
nõnda sama metsa mööda ümber, ega teinud, õigust
ütelda, midagi. Viimaks, seda ei tea ma isegi, kuidas mul
korraga mõte tuli nõnda metslooma kodu üles kasva-
tada. Walisin kohe kõige lihtsama linnu, warese,
kasvatada. Ühel õhtupooleks läksin metsa kus
harilikult iga aasta warese pesad olid. Leidsin esi-
mese pesa warsti üles, kuid see oli tühi. Noored waresed
olid säält juba wälja lennanud. Lähen edasi, waatan
üles näen kahte noort warest puu otsas mulle otsa
wahtiwat. Hakkasin kohe nuiaga üht pilduma,
et ta edasi lendaks. Viimaks lõi nui oksa pihta kus pääl ta
istus. Wares kaotas tasakaalu ja pidi edasi lendama. Ta lendas ühe
teise puu otsa. Muid oli ta juba madalamal aga tee mis tahad, külge
enam nuiaga talle wisata ei saa. Ei aitunud midagi pidin
talle järele ronima. Kui ligi sain wõtsin ta kiuni ning wiskas
puu otsast maha. Ta ei teadnud mind sugugi kartma. Wi-
isin ta siis kodu ja panin kanalauka kiuni. Isa ütles küll, et
mis sa tühjaga jandad, aga kes siis teda kuulab?! Hakkasin
talle puuri tegema, kuhu ma ta kiuni panin. Tääl oli tal aga
wäga halb olla ja ma lasin ta puurist wälja. Esialt
arvasin ma teda ära lendawat ja waatasin ta järele. Ühel
päeval oli ta õunapuul otsast, kuhu ma ta istuma panin,
maha lennanud. Olin wäga äritatud, sest arvasin, et ta
ära lendas. Viimaks suure otsimise järele, kui ma juba
kõik marjapöösad läbi olin otsinud ja kurwalt aia wärawa
poole sammusin, näen, tema kõnnib aia äärt mööda edasi-

tagasi ja püüab kärtsuid. Et teda ikka üles leida, arvasin ma, et ta mu
kutsumise peale tuleb ja panin talle nimeks Worna. Ta sõi: leiba, vihma-
usini, liha ja kala. Wiimase peale oli ta õige maias. Wiimaks harjusin
ma temaga nõnda ära et tema järele sugugi ei waatanud. Ta len-
das minuga kõigile poole ühes ja tuli mu öla ja pöö peale. Nii
oli waadata kuidas ta oma söögi, mis tal üle jäi, ära peitis.
Ühel õhtul andsin ma talle suure tüki leiba, mida ta aia
äärde ära peitis. Kui kana rüüsi ta teist tüki ära putma lõks,
wõtsin ma esimese tüki ära. Kui ta tagasi tuli waatas ta, kas
see tükk veel alale on. Nii pööras ta kõik lehed ümber, aga leiva-
tükk jäi kadumaks. Selle leiva mis ta peidurkast ära wõt-
sin, andsin kanale. Wiimaks nägi ta, et kana ta leiba sööb.
Nüüd oli kanaga tüli lahti. Worna märkas wärssti, et kana
tast tugevam on. Ta laskis ennast ühili ja ootas kuna kana
talle lõõma tuleb. Kana tuli ka lõõma, aga tema küün-
tega kana päästa kinni. Kana kolelasti karjuma. Wiimaks
sai ta ennast Worna küünide wahelt lahti päästa. Nüüd
oli aga tal leiwatükk uuesti käes mida ta ilusti maha
mattis. Nii oli veel waadata kuidas ta kurgu^{le} katust möö-
da alla laskis meeneda. Kui üks maha lasti, mindi wõeti
teine jälle. Kui ma teise korra pääl magasin, siis tuli ta
ikka akna taha ja ei lasknud magada. Ükskord wõeti
aken eest ära. Hommiku ärkan ma üles ja tunnen, et
keegi mind palust näpistab. Waatan tagasi, wana Worna
ise. Kui ta nägi et ma üles ärkasin, lõks ta wisates mu
pää kohalt ära. Ma wõtsin ikka leiba ühes, et teelahommiku
söota ja kui ma talle siis leiba näitasin, hakkas ta tiibu leh-
witama ja karjuma. On ikka õige, mis räägitakse, et wa-

und lõikivaid asju armastavad. Ükskord kui ta jälle
annast sisse oli lõinud võttis ta hamba harja, lilli vaasi
ja kõik mis laua püäl oli, oli ta padja alla ära peitnud.
Ükskord oli ta nina nätte saanud ja lendas sellega
ära pärnalt. Mis muud kui roni järele!

Aga saagu ust küllalt, ust see lugu läheb juba pikale
ja tema surmast ma parem ei räägi.

N. H.

Hervade päevad.

Glusad on kevade päevad,
kui terve loodus ärkab
talvennest.

Kui murmedelt tõrnab naeralades
lilled riik;
ja metsadest kostab
lindude koor
võidutungivalt õhulaintel
edasi.

Ka nooruse aeg
kui kevade päevad
on otsata kallid,
nael ainult kord
avanevad täis ilu, —
siis kasvavad, vaarvad,
nad minevikku
tagasitulemata teel.

L. Eer.

Suve hommik.

Kuldne koit nerkib ida piiril. Loe, pehme, tundeõhn silub su
pale kui kõige õnema sametiga. Lillilõhn woolab sulle vastu lähe-
mast metsast, kus linnu laulud kui sajakordsed kandlekeeled kõr-
ru helisuvad. Oh kui rõõmus on suve hommikul, noidu ajal, jahu-
tada, naste tilkadest rohelist jälge joont enese taha jättes. Sa istud
märja põõsa alla ja sind natab üleni õine vaikus. Pühalin tund-
mus asub su rinda ja sa astud saba suunil järsu jõe kaldale,
kuhu tahtmata siidise rohu peale maha istud. Sa tunned ennast
nüüd rahuliku olevat. All orus voolib hõbelainetena ojake, kus
rohukatiivoline metspart veepinnale sulpsatawat ahvenat
ootab. Silmapiiril on päevakuningas oma tööd algaanud;
mägede ja metsade sära kasvab iga silmapilk. Imelikult
helgib nende järsukandiline ülemine valge piirjoon, tume-
sinisel taevavõlvil. Paremat kätt, roheliste kinnude ja puna-
kaskollaste metsade kohal pistab terashallikarva pilvenina
oma tipu välja. Päike tõuseb ikka kõrgemale ja kõrgemale.
Imeline kohin tõuseb üles ja kangel kasvab karjaskella he-
lin, mis sulle kõruu lainerab, edasi viruendab ja kangu-
sse kaob. — Vaataid veel nord ümber; — siis prunetab
ruukis põld, lainerab roheline ristihaina väli ja sääl
kuuldub orust aeglast muutumatad wee voolinat. Sa
tunned värskusest enese rõõmsa olevat, sest silmales
seisab iludusriikas kodumaa suvine hommik.

H. Lek.

Wähjapüük.

Wolli oli walmis hommiku wara vähki püüdma mi-
nema. Kell lõi kuus. Hõrraga läks üks lahti ja Wahi Kaarel

astus sisse, kott kainlas ja nina wõtnud käes. Ta turtas ja küsis Wollilt, kas tema juba walmis on. „Jah olen“, wastas Wolli, „kas kaha ka ühes töid?“ „tõin“, wastas küsitaw. „Toonud tõine minule, mu oma on katki.“ Ta jooksis tuust wälja ja natukese aja pärast oli ta jälle tuus tagasi. „Lähme“, ütles Wolli, kotti kätte wõttes. Kael astusid tua uksest wälja ja läksid. Järwe juurde oli kolm wersta. Tuttu ajades jõudsid nad warsti järwe juurde. Kaldal seisis nende nina, Wahi Kaarel wõttis wõtnud, näänas luku lahti ja nad sõudsid kesse järwe. Natukese aja pärast otsustasid nad kaldal püüda, ja pärast jälle järwele minna. Kii nad ka tegid. Enne püüdsid kättega sirwa poolt kividelt alt, pärastpoole aga natuke sügawamalt. Kui nad nüüd paar-kümmeend wäheka sild saanud, tulid kolm meest metsast. Poisid ei näinud neid enne kui nad kaldal juba siisid. Wolli tundis kohe ühe ära — see oli metsawaht. „Wiest wälja, mis teie sääl teete, kas siin on luba wäheki püüda?! Mõisa!“ Wahi Kaarel sai kahaga minema jooksa, Wolli aga pidli wälja tulema, wõttis kotti ja kaha ja astus kaldale. Metsawaht käskis Wollit esminna. Natukese ajaga olid nad juba mõisas. Wolli istus rohu päale maha, kuna metsawaht ja teised kõrwal läksid ja Wenekuli midagi rääkisid, selle pärast et saksa keeli ei tahtinud keegi rääkida. Wolli ei oodanud et nad Wenekuli rääkisid, sest ta arwas et nad Saksa keeli räägikwad, siis oles wainud ta nende päale kallwata. Talle tuli mõte päha, ära põgeneda, nõnda ka ta tegi: pani jookse, metsawaht kisendamise päale was

tamata. Kui ta kodu sai, oli ta jooksnud higin, aga enne Wahi Haarlit kodu jõudnud. Papa küsis nohe, mitu wäikna said, Wolli andis kotti ta kätte ja seletas, mis temaga juhtus ja kuidas Wahi Haarel ära sai jooksta. Warsti tuli ka Wahi Haarel kodu.

E. E - 3.

Jõel.

„August, mine ütle Mardile et ta täna meiega ühes jõele tuleb, kutse Haarli ka ühes.“ „Kas mina ka ühes tulen?“ „Jah, kuidas siis, sina ikka ühes, mine jookse ruttu? Hari tuleb juba kodu, kell on karstõist. August läks ära, kuna mina paju oksa raagusin, et sellest paju pilli teha, ja wõel oli tarwis ühte hääd keppi kadaka juurest valmistada.“ „Pilli wõin ma pärast teha, parem lähem otsin mõne häia kadaka pöõsa, hästi pikka juurega.“ Warsti leidsin ka niisuguse, üks juur oli maa pääl ja ma lõikasin ta ära. Kepp sai küll natuke kõver, aga ots oli ilus. August jooksis natuke aega pääle selle minu juurde ja ütles, et nad mõlemad tulewad. Pääle selle küsis ta, kes veel tulewad. Ma wastasin „Piimameieri Wolli ja Wahi Oskar. Lähme nüüd sööma.“ „Waata, Mart ja Haarli tulewad,“ ütles August. Ma waatasin taha ja nägin, et need mitte Mart ja Haarli ei olnud, waid Wolli ja Wahi Oskar. „Oodake“, kisendasin mina, „meie läheme sööma!“ Kui me ~~see~~ olime sõõnud, olid Mart ja Haarli ka tulnud ja mängisid muga. „Kas siis hakkame minema?“ küsis Wolli. „Otsake“, wastasin mina. „Kust sa niisuguse ilusa otsaga kepi said?“ küsis Mart. „Tegin, täna“, wastasin mina, ja hakkasin paju wilet tegema. Warsti jõudime meie jõele.

Meie võtsime saapad ära, sellepärast et mõnes kohas oli heinamaa
märg. August oli esimene, kes jõe kaldale jooksis ja wajus äpar-
dusks põlvini muda sisse. Uupeluskohal lubas ta püksid
ära pesta ja kuivama panna, nii kaua, kui meie supleme. Pärast
oli palaw ja igaüks tahtis kõige esimene olla, kes wette kargab. Kõik
wõtsiwad endid riidest lahti ja kargasid jõkke. Tõgi ei olnud
mitte suur. Kui juba natuke oli ujutud, siis hakkasime kaldalt
sisse kargama. Tääl kohal oli wähe wett, siis hakkasime üles
poole ujuma. Ujuda oli raske, siis tulime weest wälja ja jook-
sime ühe lana juurde, et säält üle minna, teisele poole ja
siis sisse karata. See koht oli sügawam, kui endine. Wolli
sai kõige enne lana juurde ja hakkas üle minema, kui ta
kesk lauda sai, läks laud natki ja Wolli kukkus kõige riitega
sisse, mis ta selga oli traxsidega kinni pannud, et siis üle jõe uju-
da ja riided mitte märjaks teha. Kui ta sisse kukkus, oli ta tükk
aega wee all ja tuli hoopis teisel kohal wee püäle, riided märjad
ja oli jala ka ära lõõnud. Teised poisid hakkasid kõik naerma.
Meie läksime kõik üle jõe ja hakkasime wette kargama. Pärast
ajasime veel teine toist taga. Et ära peita siis ujusime wee all.
Wolli mõistis wee all kõige paremini ujuda, ja kui ta ke-
dagi nägi, kes tema ligidalt mööda läks, siis kargas ta talle
järele ja andis talle wee all häa plaksu wasta kõhtu. Kui
keegi wee püäl ujus, siis ujutas ta wee all teisel kõhu alt
läbi. See hirmutas meid ära ja meie ei lubanud talle enam
niiviisi teha. Läks veel natuke aega mööda ja hakkasime
kodu poole minema. Õhtuks saime kodu ja lubasime mõni
teine kord veel jõde minna

Trustund Zuli.

Puhub jahe hommikune tuulene. Pude newad kolletanud lehed punde küllest. Kohiseb mets ja kajastuvad kusaqil kangel karjakoera hääled. Haseb kuulda wares oma hommi-kust häält kõrge mase ladvast. Gitsistab harakas kusa-qil kangelmal metsa sügarouses, ja kuulduw veel palju muid hääli suurest loodustemplist.

Liigub porist metsawahest teed mööda wäike kraami-koorun, kus otsas istuwad kaks inimest — üks noor, teine wana. Waab kokkurvottes kõike jõudu wäike kõhu hobune koorimat, nagu oleks see, ei tea, kui ränk. On juba päike kuu-nis kõrgel ja walgustab ümbritsuwat loodust oma kullaste kiirtega. On kurb ja tõsine poisikese nägu. Ta ajudes keerlewad igasugused mõtted — lähab ta ju täna esimest korda kooli! Maha jätma peab ta oma kodu ja minema «kurja» kooli-õpetaja walitsuse alla. Muulnud oli ta palju kooliõpetajate waljust ja koolipoiste wallatustest. Tahtis ta kujutada enesele ette kooliõpetajat, siis kerkis ta silmi ette inka suure musta habemega ja kurja näoga mees, kes paksab ja karwus-tab kõiki.

— Waata, August, et sa oled mõistlik poiss koolisala-ti: õpid ilusti, ei niske toistega, ega wallata ja kuulad koo-liõpetaja sõna. Muidu ei ole hääd!..

Kii manitsus Augusti isa. Oli August kõige piin-likumas asendis sellajal. Mgarord, kui loeti talle saenaseid manitsusi ja käske, ei teadnud ta, kuhu waadata, wai mis teha.

Tähele ei pannud ta midagi palju, «ühest kõrvast sisse, teisest välja»
— teadis ta ju ilma sarnaste õpetustegi^{ta!}, mis häa või halb.

— Nõh! mis sa magad! Peri mäge, võid sõita ka: polegi
sul ju nii raske. Täame muudu liiga hiljaks: päine juba kõr-
gel, ei tea, palju kell võib olla?

Käisid hobuse jalad kämmimine ja veeres wanker rütmimine.

— Kas om palju maad veel koolitare manu? küsis
August.

— Taab veel worsta kolm, oli wastus.

— Kas om kooliõpetaja kuri mees? nõudis August
arglikult edasi.

— Kes on wallatud ja sõnakulmatad, nende vastu
on ta kuri muudugi, aga kes õpirvad häste ja sõna kuulwad,
nende vastu on ta häa ja jagab neile kingitusi. Katsu sa
ka häa ja hoolas olla, siis saad ka kiitusi ja kingitusi! se-
letas isa.

— Metsarwenki taan üteli, et olla see kooliwana häade
poiste vastu ka kuri: karwustama toisi nii mis kole. Ei and-
wad kingitusi ütlelegi!

— Ah, mis sa usud müüd selle kelmi juttu — on
ta ju pettusi ja kelmuisi otsast otsani täis. Karwustada saab
tema muudugi, ega's sellepärast kõik saa.

— Hae, pappa, kure lääwa! hüüdis August suure äre-
wusega, sõrmega üles poole osites.

— Ei ole mu kure, kas sa's ei tunne: mu om ju ani, kes
lendawa käämmile maale.

— Kas om tu käämmi maa?

— Iki kangel, üle mere, lõuna pool. Kõl kooliõpetaja

seletab koolis kõik, kes läinud maa ära ja viidas seal inimese elava. Kümbla sa aga ja pia mees, tõe tule ju pärast waja.

— Läänul maal om elada küll wist häa? Seal om ühte wiisi suwi, laulwa linnu ja õitswa lilli. Mina lää kah tulewal aastal sinna.

Ei wastanud isa selle pääle midagi, naeratas natuke ainult, tahtis ütelda: ei olegi seal nii häa, kui arwad. Peab tööd tegema sealgi, et ära elada.

— Papa, aga mis pärast wares ja warblane ära lännule maale ei lää?

— Tollepärast, et looja om loonu ühe jao lunde, kes talwes ära läwa, ja toise jao, kes siia jääwa.

— Itga mispärast looja om loonu nõnda? Ta oles wiim luma ju nii, et kõik siia jääwa, ehk et kõik ära lääwa.

— Oh, kost mina mõista seletada sulle kõike seda? Kõisi kooliõpetaja käest, küll tu ütled.

— Aga kost tiab kooliõpetaja? Kes temale üteld?

— Tema om ju õpnu rohkem. Ta käis ka liina koolis.

— Kas lää mina ka liina kooli, kui ma küla kooli ära lõpeta?

— Kõi sa hästi õpid ja oled hoolas, küll siis ehk lähad ka.

— Apruu! Apruu! kae, mis tu seal tee pääl om? ütles isa, kinni pidades hobust ja maha hüpates wankrist.

— Ah rõõwa tiiek oli, ma arvasi rahakotti ollow, ütles ta muiste ronides wankrisse.

— Kae, seal omgi koolimaja, mäe pääl. Seal oleme warsti. Tõusis Augustis jälle hirm, kui ta mõtles selle pääle,

kuidas istub ta koolis tõiste poiste seas kohmitult ja ehmatamult, ja kuidas tõised naeravad teda selle eest.

Õhtis wanker koolimaja juurde ja ronisid isa poja maha noorma otsast. Läks isa kooliõpetaja juurde ja tuli säält warsti tagasi, hankes sissekandma asju poja abil. Oli kõik säetud korda, läks ta minema. Nüüd jäi August üks, nagu laew, keisr ääretud, tundmatut merd.

Oli möödas juba enne tema sündajõudmist kaks tundi. Kolmas algas warsti. Ei olnudgi kooliõpetaja nii wana, halwemik, nagu ta oli ettekujutanud waremalt. Kuri oli ta päält näha küll. Ta seletas rehkendust. Augusti mõtted olid laiali ja ei jäänud meelde talle kooliõpetaja seletustest midagi, ehk ta seda kodus oli juba õppinud. Hurwitasinwad teda rohkem rumumid ja kaasõpilaste näod.

Kui tund lõppes, puges ta wahetunniks aralt klassi murka ja waatas päält kõike seda, mis tegid tõised.

Yliges talle matuse aja eest üks walge pääga, kulli nõnaga poiss. Ta hakkas Augustiga kõnelema ja päris ta nime järele ja kust poolt ta on. Kui ta oli saanud kõikide küsimuste pääle kuivad, lühikesed wastused, nihkus ta remale ja hakkas tõistega kõnelema. Mõtsid paljud teda oma pilguga mööda minnes. Üks terasem tegi isegi oma seltsilisele märkuse: „Kes see niisugune külmunud näoga ja wiltu nõnaga poiss peaks olema. Pugeb murka, ei julge wäljagi tulla.“ August punastas neid sõnu kuuldes, sest aru sai ta ju wäga hästi, et need sõnad tema pihta sihitud olid. On's tal tõiste kõwer nõna, seda ei teadnud ta isegi. Yarnast märkust kuulis ta küllesinust korda. Ta tootas kodus peeglist jä-

rule maadata seda.

— Kae märatse lapitus ta püksi om! tähendas tasase häälega keegi. „Ei tea, mis ta nimi on?“ lisas juurde teine.

Kuus oli kuulata piinlik tal kõiki neid märkusi, kuid wälja tegi ta, nagu ei paneks ta neid täheleegi.

Oli keegi päale tundide teada saanud ta nime ja käis ringi teisel päeval Schmidt'i nimi (ta ise kirjutas küll Ymit), nagu teade, et oleks mõni lõvi ära sõõnud. Oli juhtumisi ühel wanemal poisil saadud ei tea kust, saksakeelse sõnaraamatu leht. Leides säält ka minu seas sõna «der Schmidt-supp». Teada said warsti sellest kõike. Wahunus müüd mõne päewa pärast Augusti nime, siis sattus juhtumisi ta ühe jounaka poisiga tülili. „Lepp! supp! tõmba tõotse, kas hobusele naud alla, mis sa siin wahid!“ naeris teda ta wastane. Ei lööbunud aga August ikagi omast rahulisest meelest, teades, et «nimi ei riku meest» ja seletas oma sõpradele, et Juhau (nii oli ta wastase nimi) isennast sellega pilkab, kui ta teda «supaks» hüüab.

Kuulis ta wul palju pilkeid, kuid kannatas kõike need rahulise meelega ära.

Ei näginud kool talle sugugi nii igaw, nagu rääkisid seda talle mõned. Oli tal oma jagu huwi iga asja vastu ja õppis ta hästi. Oli wahetund — siis oli Augustil elawust küllalt; tuli aga tund — siis istus ta rahulisemalt, kui keegi teine, omal kohal.

Igatses kewadet August wäga, — kuid mitte sellepärast, nagu paljud kõised, et siis koolist lahti saab, waid kewade enda, s. o. tema kenaduse pärast.

Juba weebruari lõpul, kui oli lumi igalpool alles sügaw,

kuud paistis päike juba õige soojalt, waldas ta südast mingisugune pühalik, arusaamata rõõmus tunne. Ta näis sagedaste järwe ääres, oodates jää lagunemist, kuid oli alles sügaw lumi ja pakas jää.

Ei jäänud tulemata kevad ka mitte. Puhusid soojad tuuled, paistis päike ja sulas lumi suure rutuga, nagu peaks olema kadunud ta tratawoaks ajaks. Wabanes järw jäämatteist ja ujusid wesi pinnal jäätükid, nagu hiigla luiged, pörgates üksteise vastu. Muutus rõõmsaks augusti hing. Tundis olevat ta ennast wabana, takistamata.

Tärkas rohi, haljendasid puud, sulasiid ühte lõõkese ja kuldnoxa häälid. Walgus iga päewaga iga rohkem ja rohkem wäljamaalasi - lindusid siia. Ei puudunud enam linawästrin ega pääsuke. Ei lasknud oodata kaua ennast kummilind.

Olid lahti lastud koolilapsed mõne nädala eest. Kuid määrati nüüd augustile kaunis wastik amet - ta pidi minema karja. Mitte amet ise ei nõhutanud teda, ega tõiste pilksed, waid see teade, et ei ole ta enam waba, kuid wõttis ta amuti vastu ilma sõna lausumata, teades et võib tuua see temalegi kasu.

Käks mööda linnates suwi. Tõndis sügis, mil wõis jatkata ta jälle oma meelepärast koolitööd.

* * *

Oli juba mööda poole tosina ümber aastaid sellest ajast, kui August esimest korda woli läks. Ei olnud ta nüüd enam küla koolipoiss, waid - gymnasiast. Unistamised oli ta ammu sarnasest silmapäimustawast wõmmiriidest, mida tema arwates kanda wõisid ainult sakste lapsed, kuid olid nüüd ka temal - talumehe pojalt, sarnand riided!

Oli ta II klassis. Oli õppimine palju raskem, kui koolis.
Tuli õppida, tuipeida õigemini, palju asju, mis teda sugu-
gi ei huvitanud. Kurnastasid ja vihastasid teda aga kõi-
ge rohkem kooliõpetaja. Ah! kuidas olid kuulda kolledad
talle need pilked, mida jagati wälja tõistele ja ka temale
nii ohtral moodsul. Oli tarwis seletada aga järgmiseks kor-
raks ülesandawat tundi, siis olid kõigil « keeled kannumitsas ». Vihastas
kõige rohkem teda see, et ei seletanud peaaegu sugu-
gi tema kõige huvitavama asja õpetaja, nii et kõike ra-
matu järele tuli õppida, mis tegi asja wäga igawaks. Kuis
oleks ta olnud tänulik, kui oleks määratud selle ase-
mele mõni uus kooliõpetaja. Kuis oleks ta siis õppinud
häämeliga, kuid müüd ei tahtnud ta seda raamatutgi kätte
wotta — niipalju mõjub kooliõpetaja oma õpilaste peäle!
Kas kantakse aga selle eest tarwilisel moodsul hoolt, et
tõsta õpilaste õppimise hinne ??! Ümberpöördukt — seda
katsutakse aina mahamurelda!

Ei saanud sugugi läbi ^{August} ~~isä~~ isä^änis wallatute õpilas-
tega. Oli ta ju wagasem ja ei taitsinud nende pilli järele. Oli
palgaks selle eest jällegi « sepa » „aunimii“. Ilmusiwad tahvlile
sagedaste igasugused tarwad karrikatuurid, Augusti, isä^ära-
nis minne, kohta. Kätisid ringi klassis õpilaste seas sama-
mõttelised paberilehed. Kammatas August aga rahulik-
lega kõike seda ära.

Oli ainult paar isikut klassis, keda wõis nimutada
ta sõpradeks. Taatis nende keskel ta kõin oma waba aja
mööda.

Käitas ükskord ta ühele neist paari oma kirjatööd.

Pääsis varsti seda see sõber oma sõ^{br}ale edasi ja paari päeva pärast ilendati August «sevast» «kirjanikuks». Naeris ta ainult, kui pilgati teda nii. Wahel vastas ta pilkajatele: „Kui olexin õnnelik, kui olex ma tõesti kirjanik, kuid ei ole kahjuks ma seda mitte!”

Enikenes sel ajal natuke suuremas klassis käsikirjaline journal. Tundis kaasa soojalt August sellele ettevõttele, ja tegi kaastööd hooliga. Yaid vihamised aga uue aine pilkamiseks, ja kuulis August jälle nusi teravusi. Jäi truuks ta aga journalile. Ei juhtunud nii aga kõigiga: kohutasid pilked mõnda, muu kas ka tema seltsilist, võtma lahti journalist, ei lubanud tõistele vanemad, kolmandatel oli tarvis oma aadite, „nimepka'de”, kättesaamiseks ära raisata kõik aeg. „Olen ma mõni narr või mulitsatallaja, et lase pilgata ennast tõistele?” ütles Augusti seltsiline ja võttis lahti journalist otsukohe.

Veebruari lõpp. Yärsid lumehanged ikka alles kõrged. Oli päike päeval küll õige kõrgel, kuid mõjus see vähe — kehtis külm edasi endist viisi. Oh, igatses kevadet August! Palju rohkem, kui maa koolis ennemalt. Ei igatsenud müüd ta teda mitte üksi sellepärast, et oli ta «kevad», vaid et saab lahti kevadel kooliorjusest. Oli nii vastimeks läinud talle juba see kool, mida armastas ta enne, et olex teinud ta parema meelega üks kõik, kui rasket füüsilist tööd, kui õppinud koolis.

Harakas liginema märtsi lõpul kevad, ei närsinud siis istuda too raamatute kallal August minutitgi. Haudis teda

Modbury Inn. II-5th Dec. 1916.

Arthur Nickelson.

õue nägemata jõud. Paistab päike! Tulab lumi. Voolab vesi vooli-
des jõkke! Istub taas kugi siis müüd veel?! Kuula! kes lõõritab
sääli pilvede all! — On su ju siia jõudnud loo hääl! Vilistab kes
mii kõvasti? Hutsus kodu ema lapsi? — On su ju merade kask-
jala kuldnoxa hääl! Üia on ta jõudnud ja kuulutab müüd, mis
nägi ta pika rüüsi pääl!

Oh su pori küll! Ei kao, ega kao ta ära ükskord! Ei tule
kunagi ilusad maiskum päevad!

Maadus pori! Tulid ilusad maiskum päevad! Koolid lasti lah-
ti. Gitis ära August maale.

„Müüd waba, waba, waba olen ma,
„ei prunigi enam tumpida,
„waid rahuga wõin koruda!“

Võinane „vaba“
ei olnud kas kogu
aasta

lausus August sõitis maale.

Müüd tundis ta end jälle üli hulga aja waba olevat.
Ei olnud järele kuuramas tal enam üga saunum pääl «sarass-
embo'd». Võis õppida müüd ise oma silmaga looduses seda, mida
oli jätanud õpetamata loodusloost unine «topsisõber» kooli-
õpetaja. Oli ta ees müüd mitte «Зыцман», vaid midagi muud
paxemat, huvitavammat, targemat, pühamat. Ei tarvitsunud enam
tumpida absurdelt kuivi „Зыцману“ i tarkusi, vaid lugeda
waba looduse raametu lehekülgi. Unise kooliõpetaja aset
täitis see tumeleht ja lindude laul.

Kui trahviti enne ilma rihtmata käimise eest, siis
võis kaia müüd, kui himu, kas või ilma püksita. Ei ol-
nud trahvirijat kusaqil!

Yah! Oli wabaduse aeg see! Müüd jätkus kanaks teda?!
Ei tunnudgi, kui jõudis kätte augusti mure, mil pidi saadama

sammud linna poole. Ootas us veel suurem orjus, kui nullu —
ikka tuli juurde uusi ja uusi tümatavaid tumpimistnõudvaid
« nayka'id »! Si jõudnud läbi lugeda aimustgi lehekülge
sellest suurest looduse raamatust, kui pidi minema kuulama
pädagogi « sonimist »! Tah, minema pidi, tahes ehk tahtmata!

Kuis olid igavad need õpitawat tarkused, püüdis oma-
dada ikkagi August neid jõudu mõõda, et saada varju soo-
vimata « gboinka'de » soo eest, mis oli küll kaunis tihe.

Ta leidis omale uusi sõpru juurde. Käisid kävelemas sa-
gedaste nad linnast väljas, Tähkvere metsas j. m. Si jät-
nud rostitama nad ka luubi griffixi — nägi iga pühapäev
enamasti neid Ouisentali.

Si olnud kauaks ka seda lõbu: tulid sügisel vihmasead;
olid porised kõik kohad, nii et ära pista välja jalgagi tuast. Tuli
kaela veel üks õnnetus: oli tumpistuse pääl esimese weerandist
ladina keel «ilus „gboinka“»! Täheand, oli tarvis paremini päha
õppida edaspidi, equus "ja „amo". Pankus oma « lahket abi »
selleks ka tugusti wend. Si lasknud magama ta tugusti emme,
kui oli se üles ütelnud temale oma ülesantud tunni. Oli juh-
tunisi, kus wend ise, nagu « põrsas põhus » magas wõolis,
kuna õppis laua juures tugust: „amo, amas, amat... equus,
equi, equo...». Wõi meeleäraheitumiseni se juba tugusti. Enclise,
kaunis tubli, tugusti aumele jäi praegu paljas kurekere. Kiri
oli ta äranõrmatud! Õnneks siisis teise weerandi eest ladina
keel tumpistuse pääl « „mproinka" pika kannaga ». Lõppes
nüüd word se « tagakiusamine » wenna poolt?

Oh, kuidas wiikis ta absurdset tumpimist. Hakku oli

tal niist kaasõpilastest, kes ainult oppimise pääle mõtlesid, kelle
ideaalid olid „nurnepõka'd". Oli küllalt temale aga „mõõnka'stgi".

Kool oli tema tarwis wangimaja. Põlgas surmani wahexorda
õpilaste ja õpetajate wahel. Tuhkus rääkima keegi mõne sõna kooli-
õpetajaga istudes, noodi lahti siis warasarwile ise! Kuusama põlgas
august õpetamise metotisi. Õpetatakse näituseks: „Alguses lõi
Tumal kuu päewa see maailma". Kellest ta lõi selle mää-
ratu ilma? Kuidas? Kõs on Tumal? Kõs lõi Tumala? Sellest ei
piirsatadagi! Tuhkeb küsima keegi sarnaseid asju, siis loe-
takse teda nupilkajaks, kel ei olewat siin «pühas Tumala maa-
ilmas» muuigi! Keda rüütatakse ja põletatakse põrgus tõrwa
sees. Kuusama: „Jeesus Kristus, Tumala Põeg, on surmist üles tõus-
nud ja läinud taewa!" Tuhku jäid aga Jeesuse luud, kui ta tõusis
üles, või tõusis üles ja läks ta kõigi luiega taewa? Mis nägemata
jõud see siis on, kes tõstab inimese, kogu liha ja luiega taewa?
Kuid olid õpilastele kuusama teadmatad, kui Adamile Amerika.

Tulges wasturääkida keegi kooliõpetajale, siis loeti teda
süü süüdlaseks, et ei olla põrgusgi karistust tema
tarwis!

Tuli mõne pääle «kuri waim» ja wõttis suhu see oma arm-
sa emakeele, siis tuli hujutusi ja märkusi „narausambo" poolt
rohkem, kui «Taksa murtükidest Verduni all kuula».

Wabadust, roosilist wabadust ihkas paljude, ka Augusti
rind! Tähtis olla waba ta, nagu see lind taewa all, raputada
maha kõik kammitsad ja riina, lennata õigenini, wa-
baduse maale, kus ei tunda mingisuguseid ahelaid, kus ei
ole pädogogisi ega nende kitsendawaid määrusi! Tääl tahaks
ta elada!—Tule kuulne, ihkas ta, wii mind ära, kus ei ole

karistust enamuses rääkimise pärast!

Wäljakandis August küidagi viisi kõik need kitsendused, kui ta aga kodus, tunnistuse ettenäitamisel, söimata sai sellepärast tublisti, et ladina ja vene keel 3 — olid, mis olid tema meelest päris rahuldavamad, siis ei jõudnud hoida pisaraid ta enam ja andis neile vabaduse.

— On's õppimine mõni töö?! pahandas isa, — laiskled ainult! Panen kündma, siis näed; kui mina noor olin ja õppisin walla koolis, siis õppisin ööl ja päeval — kõik olid 5, aga mis sina? magad ainult, ei viitsi midagi teha!... Mandad sääl ainult oma journaliga... Kõik näed, kui suureks saad, ei ole leiba, pead nälgima, ehk higi sees ~~töö~~tama. Küid ei viitsi õppida, oled pärast hää lõigata, mis praegu külvad!....." August pani käed kõrvade ette, et ei kuuleks neid südantlõhestavaid sõnu ja nuttis kui paariaastane laps.

— Jah, mõtles ta, õpin ma siis selleks, et saada leiba «magades»? Kuis saadakse aru waleste sellest, mis tarvis õpitakse. Leiba saada! Leiba saab kuidugi — tööta põllul, saad leiba küllalt, mistarvis siis waevata ennast kooliskäimisega?! Mitte selle tarvis ei opita, et leiba saada, vaid teaduste enuste pärast, et nendega pärast isamaale kasulik olla.

Augusti isa suris ära ja pidi koolist lahkuma August. Maha jättis ta rõõmuga kooli ja läks maale töösu. See kool, mis peaks külgetõmbama õpilasi, mida nad peaks maha jätma silmapisaratega, oli talle nii vastik, nii kole, et ta lahkus häämelega säält! Ja oli valmis töötama adraga põllul, kui kinnises sunnitud õhus õppima.

Etis ta paari päewa eest oma endistele õpetajatele kirja:
„Tunmal on mu waese patuse pääle halastanud ja mind Teie
siinist päästnud! Müüd olen ma waba!.. Elage hästi!.. Teie
endine õpilane August Schmidt.

* * *

Äge lahing. Panguwad suurtürid, ragiswad kuulipildujad,
lõhkuwat pommid igal pool. Ole ots kui põrgus. Wõib tulla kuuliga
silmapilk ja sind wiia Maanalasse. Ei leia warju kusagilt. La-
mal kaitsenraavis noor lipnik, Georgi kawaler, haawatuna res-
kerte pääst. Tullakse warsti ja kaantakse ta ära melemärguseta asu-
dis. Ta haaw kotakse minni ja saadetakse pärastpoole kaugemale
wäe selja taga.

Ta on mangel kodust, wõõras linnas, wõõra rahwa seas,
haigemajas. Hakkab juba paranema ta haaw. Primaavad mõt-
ted kodu üle teda. Mis teewad ta omaksed? Elawad nad veel?
Teawad nad, missuguses asendis on tema. Kii seisis ta üksilduse
tundidel isunult.

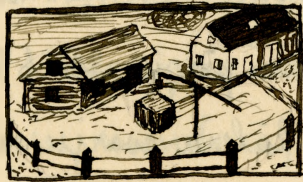
Wäimees talutares nutab wanake. August!.. August!..
Kus oled sa?... Elad veel? Tjüb wanake.

Haawatud lipnik, kellest eespool jutt oli, on nimesa Au-
gust Schmidt, kes eespool juba jutunangelasena esines. Waba-
kahtlisena astus ta sõjawäkke oma isamaad, ja ainult, kaits-
ma. Ta oli kahe Georgi risti omanik, ja wõitles, kui tõwi oma
wanlaste vastu. Kaks korda oli ta haawatud, milledest toi-
ne nii raske oli, et see ta noore elu, täis ohakaid ja okkaid, lõpetas.
Mõne nädala pärast tuli kodumaale teade, et lipnik

ja Georgi kawaler August Tuhani p. Gehniidt, waenlaste wastu
wõideldes, kui tõsine isamaa, porg on lahkunud.

Jah! Üks energiline inimene on jälle ilmast wähem! Üks
leegitsuw tuli on jälle kustunud!

Kewade hääl.

Kodu.

Koduke nii kena,
nii armas, nii ilus;
sind igatsen niina
pimlatiwade wilus.

Kui wiibin ma kodus,
chh murmede ra'al,
siis mürkub mu meles
kui tuleviku a'al.

Et kodu sust lahkuma
küll pean ma minid!
In poole weel saadan
ma kurbuse hiinid! —

Teg mõnda lāks kurnates
üle metsa ja maa,
kuid mälestusi unenäos
wul tihti näen ma.

Hiinid olen ma kodust
kaugel, nii kaugel,
sääb wõõra maa piiril.

ja merele rannal.

Oh kodu!... kuis viibin
sust kaugel ma müüd,
kuis pean ma mõistma
mis saatus mul es!

Kas mässavad tormid
su punde lätudel,
kui võitleb Kalergi
sortide kannul!

* * *

Kõik teadmata jäävad mu mõtted,
kõik nurja lüüvad mu aated!...

Oh kodu! kene,
nii armas, nii ilus;
sind igatsen mina
pundlativade vilus!

L. L. K.

Samana poeg.

Õ... Pime õõ... Täheksed vilguvad, nage nimmu lap-
se silmad. Raudtee ligikal, kuivanud põõsa taga lamas keha,
luta soldati keha. Tema oli siia oma seltsimustest mahajäetud
ja rinnast ja jalast raskest haavatud. Ta kuiv suu ihkas juna
ja tarvitatud verega haavad ostasivat kinnisidumist.

Kui ta oma nimmastust üles tõukas, oli ikka õõ. Pime,
hirmus õõ. Haav rinnas valutas hirmsasti. Hõrraga kuulis
tema enela kõrvale sosinat. Ta põõras pöö tasan hoigamisinga

ümber ja nägi, kuidas kaks musta roogu läksivad raudtee liini
pääle. Nad viisivad ühte palgi august asja, ja panid ta rööbastele
pääle. Ühe sõja rong pidi siit mööda sõitma, ja need mehed taht-
sid seda rongi hukka saata. Tema roogus kõik oma jõu kokku
ja roomas raudtee liini päale. Ta tõmbas palgi, aga see oli liig
raske. Kaugel juba oli näha kaks hirmust suurt tule kera. Ta
katkus veel korra, aga jõudu oli liiga vähe. Viisgi tema sai
ühe otsa liini päält maha. Juba oli kuulda veduri wuhinat.
Ta haaras wal kord kiinni, ja nüüd sai ta palgi liini päält
ära. Üel silmapilgul sõitis rong üle wahwa isamaa poja.

Tõisel hommikul leiti raudteelt üks hunik werist liha.
Kügi ei arwanud et see oli wahwa sõjamees.

"Minu Matsi" 1915 aastakäigust.

Hella Wäikepuu.

Minu kodu.

Kodu! Kui armas on ta mulle! Talgi ei läha ta mull
melest. Ükski koht ei ole mulle nõnda armas, kui kodu. Seal
olen ma sündinud ja üles kasvanud, seal olen ma oma õndsa
lapsupõlwe wendade seltsis mööda saatnud.

Minu kodu on Lätkaalu külas. Ihk ta küll mitte üks
ilusamatest kohtadest ei ole, siiski pean ma teha kõige ilusamaks.
Linnud nagu laulaks minu meelest seal ilusamini ja päike pais-
taks soojemini. Minu kodu talu on teistest küla taludest lahus.
Seal üksikus talus olen ma üles kasvanud! Mina teiste küla-
lastega kokku ei puutunud, waid mängisin wäikseltsis päris ük-
sinda. Sellepärast, et ma üksinda mängisin, olid mul ka omad
mängud. Kest armsamad olid: masinate, majade ja laevade
ehitus. Kui ma suuremaks kasvasin, siis mängisin ma wendade

ultsis. Kui ma juba kaheksa aastaseks sain pidin kooli minema. Esimesed päevad olid seal väga kurvad, sest ma olin seal ilma sõpradeta. Laupäeval ruttasin ma koe kodu. Ma olin väga rõõmus, kui juba oma omaste keskel olin. Kuid ma ei või mitte kodu jääda, sest mul on veel kolm venda ja mõned meist peavad kodust lahkuma. Pisarad tungivad silma, kui selle peale mõtlen, et ma ükskord kodust pean jäädavalt lahkuma. Ehk ma küll võõrsil pean elama, siiski jääb mul kodust jäädav mälestus ja mu mõttes mölgub:

Kodu kõige armsam sa,
Lind ma ikka ihkan taga;
Linn järel igatsen,
Omas vanas põlves ka!

1914 aastal

"Leo."

Wertapost.

Kangel nutsas kasvõi mur mänd. Ükskord talvel raiuti ta maha. Männal oli see väga valus. Kui mänd nägi, kuidas teisel katri raiuti ja silda lasti, kartis ta, et temaga sedasama tehakse. Mänd aga saati pikkateks tükkideks ja jäeti maha. Peale puu-raijate ära minemist sõitsivad ühed mehed mämma juure ja viisivad ta tüve ühte kohta maantee äärte. Seal lamas ta kuni kevadeni. Kevadel kooriti mämma tüvi ära. Peale selle hõõeldati ta siledaks ja värviti musta ja valget värvi ära. Mänaposti kõrvale kaevati sügav auk, mille sisse post pusti panti. Posti külge löödi väikesed lauakesed, mille peale numbrid oli tähendatud. Teel mööda käis alati palju rahvast, aga post ei teadnud mitte, mis jaoks ta sinna oli pandud. Ükskord

sõitsivad postist moonamehed mööda. Üks moonamees läks posti juurde, vaatas numbrid, mis lanaxeste peal olivad, ja ütles seltsilistele: „Wiistkümmend wersta on juba sõidetud!“ Kust sõnadest sai post aru, et ta werstapost on. Werstapostist käis ka wäl palju teisi moonamehi mööda. Nad olivad väga hirmsad näha. Globustega käisivad nad toorelt ümber, mille põhjusel nende hobused ka väga waesed olivad. Kui nad raske koormaga sõita ei jõudnud, peksti neid armuta. Werstaposti ümber läks seda nähes haledaks. Meamelega olks ta ennast mõne moonamehe selga kurnutanud, kui ta maa sees poleks kinni olnud. Hoopis teistmoodi olivad talupoegade hobused. Nad olivad lihavad, alati puhtad ja siledaks kannitud. Werstapost tundis talupoegi nähes rõõmu. Luwel paistis päike soojasti werstaposti peale. Sagedasti käisivad lapsed ta ümber mängimas. Nad seadsivad werstaposti otsa wäikesed wiski tiirwad ja pidasid werstaposti weskiks. Lõigisel, kui kariloomad tee ääres söömas olid, walmistasid karjased werstaposti lähedale wäikesid ahjusid. Werstapost oli kiriku lähedal. Pühapäewa hommikul nägi werstapost, kuidas rahwas kirikusse ruttas. Kirikusse ruttas küll palju rahwast, siiski oli neid wähe, kes sinna Jumalasõna läksid kuulama. Kõige enne läksid werstapostist wanad inimesed mööda. Wärisdes ja kepi najale toetades sammusid nad pikkarni kiriku poole. Mõned olid juba õige wanad ja konistasid sagedasti. Wanainimuste järel läksid poisid ja tüdrukud. Need ajasid werstaposti praegu naerma. Nad olid endid väga ära ehtinud. Tlused olid tüdrukudel väga pikad ja joonsid mööda teed järele. Tüdrukud ei läinud mitte sellepärast kirikusse, et Jumalasõna kuulata, waid sellepärast, et endid poistele näidata. Kõigewiimati sõideti werstapostist wari-

kerdega mööda. Kui rahvas kiriku juurde oli jõudnud, kõlas kirkukella hääl werstaposti kõrvu. Tänapäeva ja pühapäeva õhtutel hulkusid küla poisid ja tüdrukud mööda teed. Nad istusid werstaposti ligidale maha, ja hakkasid seal laulma ja tantsima. Pühapäeva õhtutel nägi werstapost veel, kuidas purjus mehed tügedelades mööda teed kodu poole läksid. Nad olid endid kõrtsis purju joonud. Werstapostil läks purjus mehi nähes meel kurwaks. Sagedasti on jõudikutel naene ja väikesed lapsed kodus. Need peavad nälga ja pundust kannatama. Kui mees õösel kõrtsist koju tuleb, saab naeme ta näst söimata ja pensa, kui süüa anda ei ole. Lapsed ronivad isa eest värisedes nurka. Mõnikord on jõudinud nõnda purjus, et nad werstapostilt tuge mõtawad. Kui nad werstaposti juurest enam ära ei saa, peavad nad seal õö mööda saatma. Kelga vastu werstaposti toetades jääwad nad magama. Õösel kukuvad nad tee äärde maha. Mõnikord õösel, kui vihma sadama hakkab, saawad nad läbi märjaks. Nad walmistawad sellega omastele suurt muret. Werstapost oles keameelega neid õpetanud, kui ta kõnelda oles mõistnud. Kui werstapost lapsi nägi kooli minevat, oli tal nende üle hea meel. Kõik oliwad keirwa- ja naamatukotid seljas ja nad kõndisid nuttu. Sagedasti näisid werstapostist kulunud riietes koolilapsed mööda, kes wist wäste inimeste lapsed olid. Et werstapost kiriku ligidal oli, wõis ta sagedasti matuserongi näha. Werstapostil läks meel haledaks, kui ta kirstu nägi. Ta arwas, kes see surm wõiks olla. Ta arwas: „Ehk oli see mõni perekonna isa, wõi ema? Aga wõib olla, et see mõni noor inimene oli? Werstapostil tirkusid ~~pisarad~~ pisarad silmi, kui ta leinajaid nutuste nägudega nägi. Matuserong liikus tasa ja pisikamisi.

Hõin inimesed olid mustas ülikonnas. Verstaposti mure viis aga lõbus pulmarong varsti ära. Kaasitades sõitsivad pulmalised verstapostist mööda. Vanad mehed olid endid purju joonud ja karjusivad kõigest kõrist: „Hõissa! Hõissa, kaasime!“ Nooremad olid ilustes riides. Hobused olid lipudega ära ehitud. Pulmarong venis kui lilledest punutud kõi kiriku juurde. Verstapostist sõitsid vahel mustlased mööda. Nad olid väga mustad. Hobustega käisid nad valjult ümber. Lapsi oli neil väga palju. Õhtul jäid nad verstaposti juurde sisse, tegid tule maha ja magasid tule ääres kuni hommikuni. Nende inimeste juures paistis suur laiskus välja. Nad olid terved, aga ei viitsinud tööd teha, vaid kerjasid. — Öösel käisid verstapostist kaubavoodid mööda, mis tema und rikkusid.

Verstapost oli juba kama aega tee ääres seismud. Ükskord hommikul sõitis temast jalgratas mööda. See ehmatas vana verstaposti väga ära. Ta tahtis ära jooksta, aga ehmatuse oli nii suur, et ta kui soolasannas sisse jäi. Peale selle ilmusid automobiilid, mis jälle verstaposti ehmatasid.

Mitukümmend aastat oli sellest mööda läinud, kui ta jalgrattasid nägi. Ta oli juba väga nõrk. Ükskord, kui ta mootorjalgrattast nägi, ehmatas ta väga ära ja jäi haigeks. Talvel, kui suur mahu oli, liikkas tulehoog ta peale. Nüüd lamas verstapost tee ääres maas ja ei võinud enam näha, mis tee pääl sünnib.

1914 aastal.

„Leo.“

Mis wana jõulukuusk teab jutustada.

Detsembri kuu õõ... Maad katab valge, sametine lume vaip. Ilm on vaikne! Pruide oksad on lumega kaetud ja näevad kui ehtes jõulukuusid valja. Täewa rõlvil kumab kuu ja heidab tumedat valgust maa peale. Lume helbed säreavad kuu paistel. Kuu ümber säravad tähed, kui pärlid kuu sinisest kalerivist lossi küljes. Maja katusid katab pehme lumi. Kõrtnatist tõuseb suits sambana sinawa täewa poole. Kaugelt kõlääb haise kella ühtasoline hää: „till - till - till.“ Tärve peal praksus jää. Sagedaste on koorti haukumist kuulda. Elumajade õues paistavad sagedaste wanaad jõulukuusid silma. Nende väljanägemine on väga kurb: oksad longus ja oksad kollased. Ühe ilusa elumaja ees, puurida ääres, lamab wana jõulukuusk. Ta pas keerlewad kurwad mõtted. Kuldne minevik tuleb tal waimusilma ette. Ta tahab jüst oma minevikku üle järle mõelda, kui korraga tihane tema juure lendab. „Tere õhtust, jõulukuusk!“ sirtsus ta. „Tere, tere, tihane“, wastab jõulukuusk kurwalt. „Kagu näen, olel tänä õige kurb“, sirtsus tihane edasi. „Tah, sul on õigus, sõber! Mul on alliks ka oma põhjus, sest ma pean noorelt oma elu lõpetama“, ütleb jõulukuusk ohates. Pisarad tungiwad tal silma. Kõa tihase lõhus meeleolu muutub kurwaks. „Ole hea, armas jõulukuusk“, palub ta „jutusta mulle oma minevikust.“ „Hea mehega“, wastab jõulukuusk. „Tah, õnnelik oli minu minevik! Ma sündisin ja saatsin oma lapsupõlwe ühel ilusal mäe rõlvakul mööda. Seal kasvasin ma oma wenna seltsis üles. Wend oli minu must wanaema. Mul olid tihedad oksad ja sagedaste pesitased

linnud nende pääl. Ka karjased leidsid minne juures varju. Ma olin siis väga õnnelik. Ilusatel suve hommikutel olin ma väga rõõmus, kui päike omad esimesed kuldased, tervetuseviirud üle roheline metsa laduva minne peale saatis. Metsa ääres oli ilus, väike järv. Seal käisid sagedaste poisikesed angistumas. Ilusate käinis järvepind ehapaistel. Sagedasti käisivad inimesed järves suplemas ja ka ilusal liivasel kaldal jalutamamas. Kevadel õitsesid minne ümber tuhanded lilled. Jah ilus oli siis! Aga ma ei pidanud seda siis sugugi ilusaks. Ma hirmustasin midagi ilusamat, kõrgemat. Ma olin väga nudishimulik. Mind piinas alati see küsimus: kuhu viitakse minne seltsilised. Minne wend ei olnud sugugi nii nudishimulik. Ta kaswab praegu, nagu üks warblane teatas, oma endisel kohal. Ükskord talvel oneti sain ma seda ühelt windilt teada. Ta lendas minne oksale. Ma palusin teda, et ta selle mehega, kes siis ühte kuuse seljas kandis, ühes lendaks ja waataks, mis selle kuusega sünnib. Ta täitis minne palwet ja lendas mehele järele. Umbes poole öö aegu tuli ta tagasi: „Koh, mis temaga sündis,“ küsisin ma täis nudishimu. „Oi, väga tore dat.“ Ta wiidi ühte suurde tuppa. Ta otsa riputati hulke ilusaid ehteid: pärlid, komprowa, karda ja künulaid. Ymma tuppa kogus pärast hulke lapsi. Wist oli see jõulupuu waestele lastele, kelle wanemad ise ei jõua lastele jõulupuid teha. Esiters laulsid kõik lapsed jõululaulu, pärast pidas üks mees kõnet Jõulupühade tähtsusest. Lapsed laulsid veel: „üks noorike on tõusnud“ ja siis hakkas üks naisterahwas lastele mainusaju ja muid kingitusi jagama. Kuuse otsast wõeti ka ehted ära ja jagati lastele ära. Edasi ma enam ei wiitsinud waadata, sest uni hakkas peale tinnima, aga ma arwan,

Et ta veel toredamasse ehtesse pandi," lõpetas wint. „Täna wäga nende teatete eest," wastasin ma. „Hääd ööd," ütles wint ja lendas ära. „Head ööd, head ööd," hüüdsin ma talle järel. Rõnewusega ootas ma, et mind ka ära wiiaxse. Pärawad, nädalad ja kuud läksid mööda. Tuba jõudis jälle talu kätte. Oli ilus detsembri kuu päew. Lume helbed hiilgasid päikese paistel. Kõik puid olid lume ja härmaga kaetud. Korraka nägin ma ihte meest. Tal oli kirwes wöö wahel. Ma sain aru, et ta üks jõulukuuse wiia on. Mees tuli minne juurde, waatas mind kõigest küljest ja ümises isemes: „Kül on tore kuusk, ei tea kuidas ta nõnda karea siin alles on seisnud!" Ta lasnis minne juure põlvile ja kaapis tuiwe ümbort lume ära. Siis wõttis ta wöö wahelt kirwe. Esimese kirwe hoobiga lõi ta sügawa haawa minne tuiwesse. Tuure walu pärast langesin ma minestusse. Kui ma minestusest üles ärkasin, leidsin ennast rummikast toast. Minne juures seisis naks inimest, wist olid nad mees ja naine, kes oma lastele rõõmu tahtsid teha. Mind ehiti wäga ilusaste kõiksugu iluasjadega ära. Latwa pandi suur pärli. Ükste peale pandi küünlad ja sündati põlema. Kui kõik walmis oli, wõeti kõrwalise toa üks lahti, kust lapsed tuppä tormasid. Nende silmad särasid rõõmust. Tuure waimustusega laulsid nad „Ma tulen taewast ülervalt." Ema jagas neile kingitusi. Igaüks pidas oma kingitust kõige paremaks. Wiimaks põlesid küünlad ära. Ema jagas ka minne otsast kõik iluasjad lastele ära. Tiinult suur pärli minne latwas jäi wist kogemata alles. Lapsed hakkasid oma kingitusi waatama. Mind wiidi toast wälja. Kül

oli seal hea jahe olla. Mind misati siia samasse kuis ma nüüd olen. Läbi akna nägin ma, kuidas lapsed oma kingitustega mängsid. Minule hakkasid valu hood peale käima. Ma märkasin, et valu kätte oma elu pean jätma. Õed otsa ei saanud ma und silma. Tuhanded mõtted keerlesid mul peas. Õõ oli väga ilus. Tähed särasid taeva võlvil. Kende vahelt vaatas kuu tühnilt alla maa peale. Viimaks läks ometi õõ mööda ja jõudis hommik. Lapsed joonsid milgates õue. Üks silmas minu lativas pärlit ja võttis ma selle milgates: „Vaadake, mis mina leidsin,“ ära. Kõnda kaotas ma oma viimase ehte. Kurrvalt saatsin ma selle päeva mööda. Viimaks jõudis ka õhtu. Nüüd olen ma siia maale jutustanud. „Ai, jälle oli üks hirmus valu hoog. Ai-ai-oh!“ lõpetab muusk. Kende sõnadega lõpetab muusk ka oma elu. Kurrvalt pistab tihane pea tiirva alla ja nimub magama.

1914 aastal.

„Leo.“

Illos willänt!

(Pallodelle meelepõra kelen kirastatu eppistel.)

„Kuis ma so vasta wätta
mo arnas suunneke!“

„Kuis sulle vasta tötta
mo henge illone!“

üle

Ole illos warrajene hommong! Miä istse anne mann
ja wahtse wällä, mis innemmesse nõndsuwä wällän. Küll
olle ike illos. Päiw paists wäggade lammelt nink es
olle tulliohko. Kangumbäl, ikewa ille jõe paits sur org
ja sur mäggi. Mäe pääl kaswiva kuse ja peddajä pu
nink mõnni ütsin kõiw.

Siidamust pakseb kõik muru wällä. Siida sap
wallge, toda illo näten. Hengen wallitses wabbados,
noid illosid päiwä kiri näten, mis nink noli tai-
wast mahha tulluwä. Linnokse lendawa tairwa all
ja kitwa Lommallat, kes kõik ilma ja noid endit
om lomu. Konde linnokeste laul läütas mo henge
sissen armo tulle pallama.

Kiud sa mo patane heng aru, et ma Lom-
mallat pia kitma ja tennama kõige tolle hä est,
midä tenna mulle om tenna, sest mul om jo kõik
mis waiga om ja mo perrast om lode päike ja
ku, linnu ja loma ja pallo mud kranii. Ennem-
bädi miä mõtli, et milles innemmesse är kolwa, ag-
ga mid pühha waim essi ütül mulle, et lihha ei olle
ikawenne ja tolle perrast kolwa innemmesse ärra.
Pühha waim om mo patatse päle tullo ja mid sa ma
kõik aru, mis nimis umbre tettäs ja sünnis.

Lummala lode ilm om ike illos küllalt

Kitumma Lummallalle kõige est mis tenna mulle
andnu!

Üts waine patane.

Tarto = linnu ütessamal Siiriku päiwäl.

Lapsepõlve mälestused.

(Lapsepõlve juhtumiste järel kokku
seaditud tööde kogu).

1913-1915.

„Leo“

Teekond Tartusse.

Ühel muisel hommikul tapeti meil kolm siga ära. Peale lõunat rakendas isa hobused wankrite ette, pani wasika ja sad wankritele ja sõit algas linna poole. Kui me umbes tund aega olime sõitnud, hakkas vihma sadama. Isa palus ühelt kalamehelt purjuriide ja kattis sad kiini. Vihma sadas edasi ja tegi mind läbi märjaks. Langla kõrtsi juurde jõudes juktis isa hobused uhi alla, kus üks lihunik meie wasika ära ostis. Kui vihma sadu üle jäi, hakkasime jälle sõitma. Õi oli nõnda pime, et ma midagi näha ei wõinud. Kui me Ulila soo pääle jõudsimme, hakkas idataewas walgemaks minema, mis päikese tõusu ette kuulutas. Me meel läks rõõmsamaks, sest et ma tee ääres olwaid talusid näha wõisin. Meile sõitis veel teisi linnaminingaid järele, kellega isa juttu hakkas westma. Haage kõrtsi ei peatas isa hobused, wõttis leirwakotti wälja ja me hakkasime sööma. Peale söögi hakkasime jälle sõitma ja jõudsimme warsti linna. Isa wiis wasika lihuniku juure, aga mina sõitsin teiste sõitjate seltsis kaalukotta sigre kaaluma. Kui ma kaalukoja juurde jõudsin, sõitis isa mulle järele ja kaalus sad ära ja wiis turuplatsile. Peale selle sõitsime „Odessa“ hoowi, kus isa hobustele heinad ette pani. Nüüd läks isa mitmesugust tarwilist kaupast ostma. Esitens läksime palitust ostma. Me käisime mitu kauplust läbi, aga parajat ei leidnud ja ma pidin ilma palituta jääma. Peale selle ostis isa pränikuid ja muud pudukaupa. Siis läksime hoowi tagasi, söime lõunat ja hakkasime kodus poole sõitma. Isa ostis veel lüpja ja kunstisõidukud, ja me hakkasime koju sõitma. Toni.

ssoni aia kohal niusin ma magama ja ei ärkanud enne, kui Ulila
soo peal. Päike paistis soojasti ja ma jäin jälle magama. Nõnda tux-
kusin ma, kui purjus mees, kuni Karvildani. Seal äratas isa mind
üles, et hobust mägedel juhtida. See ääres nägin ma mitmesuguseid
töölisi ja karjaseid. Päike oli juba loojas, kui meie Waibla jõudsiime.
Ma hitsin wankrisse pikali ja ei ärkanud enne, kui kodus, kus
ema mind üles äratas. Ma läksin tuppa, wõtsin enese riidest
lahti ja läksin magama. Hommikul, kui ma üles ärkasin,
jagasin ma kodurahwale linna saia.

Mahla kasv.

Meie karjamaa ääres kasvab kähär, põline kasv. Ta on
jämeda tüvega, allapoole lüngus oksadega ja musta korbas kooriga.
Ta oksad näewad emalt kui ratas wälja. Kervadel, kui lumi ära
sulab ja linnud soojalt maalt tagasi (tulwad) lendawad, tuli-
wad kasil kibedad päewad.

Ünksord laupäewal wõttis isa kõõgist kirwe ja puuri ja
kärkis mind aidast ühe püti tuma. Ma täitsin heameelega
isa käsku, sest ma teadsin, mis jaoks ta pütti kärkis tuma.
Ta wõttis toa pealt tuki takku ja kutsus mind karjamaale.
Karjamaal jäi ta kase alla sisma, wõttis puuri ja hakkas kase
sisse auku puurima. Kui puur ju poole jala sügawuses puu sees
oli, hakkas augu seest mahla tilkuma. Mu süda läks haledaks,
sest ma mõtlesin, et kasv walu trumel, kui ta seest mahla
wälja lastakse. Weel puuris isa natukene aega, siis raius ta wäi-
kese lepa maha ja walmistas sellest tila. Uka tõmbas puuri august wäl-
ja, mässis takud tila otsa ümber ja lõi puu sisse. Minid wõttis
ta minu käest püti ja pani tila otsa alla. Warsti hakkas

mahl tilkuma, kuid tulul ajas tilgad wiltu ja mahl läks maha. Kõikid lõikas isa kuirva kadaka maha, koris ta ära ja seadistila otsa juurest pütti. Mahl hakkas pütti tilkuma. Isa wõttis puuri ja kuirve ja läks kodu. Mina aga jäin seni kase alla, kuni nähtu mahl kogus, siis jõin ma ta ära. Oh kui magus maitset ta! Kõikid jooksin ma kodu, wõtsin peenikese puuri ja jooksin metsa tagasi, et omale ka kaski „jooksa panna.“ Metsa allane oli porine ja mäda. Mu saapad saidwad mudaseks. Metsas leidsin ma warsti ühe kase ja hakkasin kohe tuleauku puurima. Waewalt olin ma paari tolli sügawa augu puurinud, kui ma märkasin, et auk ülespidi on. Ma tahtsin auku allapidi lasta ja murdsin puuri alla poole. Hõrraga kuulsin ma puu sees tasast raksatust. Ma tõmbasin puuri wälja. Kuid omaks ehmatuseks nägin ma, et puu pooleks oli murdunud ja aimult tagumine jagu tuli puu seest wälja. Ma wõtsin puuri tüki tükis ja läksin kurwa meeliga koju. Ühes tuli mulle isa lahke näoga wastu, sest ta oli heas tujus. Ma wõtsin isa käest kinni ja sosistasin nuttes: „truuks isa, anna mulle andeks, ma tahtsin ka mahla lasta ja hakkasin kaski auku puurima, kuid puu läks katki!“ Isa wastas lahkest: „Pole sest midagi, ära aga teine kord enam puuri wotta, sest nad lähewad hõlpsasti katki!“ Mul oli hea meel, et isa käest karistada ei saanud. Õhtul läksin ma toobiga mahla tooma. Pütti oli juba ääreni mahla täis. Ma kallasin toobi täis ja läksin kodu. Kodus rääkisin isale, et pütti juba täis on. Ta wõttis ühe suurema puti ja wiis selle õõseks kase alla. Kui ta tagasi tuli, tõi ta puti sees weel mahla. Kõnda jooksis kask weel seni mahla, kuni puudele lehed otsa tulid.

Heinamaal.

Üksnord suvel hakkasivad teised heinamaale minema. Isa rädas roinatid wankrisse ja ema pani karvilise söögi leivakotti. Tulane tõi tallist hobuse ja rakendas wankri ette. Tüdrukud panid walged alused ja pluusid selga. Isa tuli mulle õues vastu ja ütles, et ma võin heinamaale minna. Mul oli hea meel, sest ma ei olnud enne heinamaal, ega jõe ääres käinud. Kui kõik valmis oli, ronisin ma wankrisse ja sõitsin õuest välja. Isa, sulane ja tüdrukud läksid jalgsi. Kui oli ilus ja linnud laulsivad rõõmsasti. Kui ma maantee peale jõudsin, olid teised juba seal. Nad ronisivad wankrisse. Isa võttis ohjad ja laskis hobust jooksta. Meie sõitsime M. wabrikust läbi, kus wabriku tööliste naised lauldes heina niitsid. Edasi sõites jõudsin ühe talu juurde. Seal pööras isa maantee pealt kõrwale. Heinamaal läksid teised wankrist maha, wiisid roinatid ja söögi küüni ja mina hakkasin kodu poole sõitma. See läks esiti mööda jõe kallast. Weepinnal õitsusid jõempud ja kalad löid lustilikult laksu. Jõe kaldalt pööras tee metsa. Mets kõlas lindude laulust. Mu süda läks rõõmsaks ja ma hakkasin ka laulma. Lauldes jõudsin ma metsa veerule. Warsti jõudsin ma maantee peale. Hobused hakkas jooksuma, mis mulle suurt rõõmu tegi. Mulle sõitis üks mees järele, kes minuga juttu hakkas ajama. Mina teda ei tunnud ja, võib olla, et ta mind ka ei tunnud, siiski ajas ta minuga head juttu. Juttu ajades jõudsin ma wabrikusse. Seal pöörasin ma kodu poole, maantee pealt kõrwale. Kodu õues tuli mulle wanaisa vastu ja rakendas hobuse wankri ette lahti. Ma jooksin aeda ja jutustasin emale, kui lõbus suvel sõita on.

Mõni päev minu elust.

Tõusin, nagu harilikult, siis üles, kui tütarlapsed ukse-
pihta koputasivad. Ma kuisendasin: „Witajte! Jaschigajte ogon!“
See oli mu kohus, sest olin „Harschina.“ Ma ajasin püksid jalga,
saapad ka ja läksin pesema. Lain pesnud ja läksin magamise tup-
pa. Hürkisin oma aseme tegijaga, et ta aseme nõnda kõwera ja
kallaku oli teinud, kui juudi „e“. Käskisin Mätut kuuze oma
selga panna, et ise teda puhastada.

Meie pidime kell pool seitse klassis olema, kuid jäime
hiljemaks, sest meil oli riidesse panemise ja pesmise aega ai-
nult weerand tundi.

Õppisin klassis natuke aega ja, läksin koridori. Ma saatsin
J. eila õhtul kirja. Otsin wastust! Atjata. Ma saatsin talle juba ennem
kirja, kuid see oli W. küüsi langenud. Ma hüüsin tütarlaste klassi kori-
dori ja piibusin läbi ukse-akna klassi. J. istus ja kirjutas. Ma lootsin,
et ta mulle kirjutab ja jäin ootama. Täni aja pärast tahtsin waatama
minna, mis ta tub, kuid klassis tõusis käre. Tõber-wihamees H. kibutas
poissa palwele. Ma ootasin natuke aega klassis, seni, kui aeg täis sai ja
läksin siis palwe ära lugeda. Olin kirja pärast rahutu ja ei tahtnud süüa.
Ma läksin jälle waatama, mis J. teeb. Ta luges rahulikult raamatut.
Mu silmi tungisid pisarad, sest lootus oli asjata olnud.

Ühõgitud lõppes ja kell kõlises. Esimene tund oli rehendus.
Meil, viimasel klassil, oli rehendus kirjalikult. Läks hästi. Teine
tund oli wenekel. Läks ka hästi, ilma millegi tähtsa juhtumisetä.

Tuli kolmas katekismuse tund. Läks aeglaselt mööda. Tuli
kahesümme minutine wahuag. Grupi peal tuli J. mulle järele ja ütles
lahkelt: „Karli, Sul on dintowka „edinita.“ Ma seda muudugi ei
uskunud, sest ma teadsin, et ta iga-tahes parem on. Läksin sööma,

sest kõht ei annud mulle rahu ja kirjus ühte joru: „hljeba, hljeba!..”
Tuli ajaloo tund. Enne tunni algust viskas W. minu kirja mulle
näsku. Ma võtsin ja rebisin ta puruks. Ma imestasin, kust minu kiri
W. kätte sattus. Ma arvasin, et ta ta vägisi Y. käest ära võttis ja rahus-
tasin ennast selles usus.

Koolipeili H. astus klassi. Meil on pileet ensami eeskarvast
korvata. Tunni ajal näitas W. mulle jälle ühte kirja. Ma kartsin,
et see ka minu kiri on. Ta tõesti oli ta minu. Looduse-loo tunni
algul viskas ta kirja mulle kätte. Mu süda hakkas värisema,
nägu läks punaseks ja kahvatas ära, kui pealtkirja „Tina” nägin.
Ma rebisin kirja puruks, kuid see ei rahustanud mind. „Mis
sa mind sest said, et kirja talle kätte viisid,” pomises Y. W-le. Ta
oli vist tõesti ise kirja W. kätte annud.

Kooliõpetaja R. astus klassi. Ta andis meile diktaadi hef-
tid kätte. Minul oli 3½. Mul ei olnud aega numברי pääle mõ-
telda, vaid kiri seisis meles. Puhanded mõtted keerlesid peas.
Tund lõppes ja tuli laulmise tund. Ma olin kolmandas hääles ja
siis oli aega asja üle järel mõtelda. Ma hakkasin nutma. Nägin,
kuidas ta meelitavalt naeris ja poiss temaga juttu ajas. Ta oli rõõmus.
Tema... Tema minu surbtuse hallikas. Ma puhkesin nutma ja
pisarad veeresid üle mu põskede. Mul tuli meelde, kuidas ta
sagedasti mu kätt pigistades kirja andis. Tuli meelde, kuidas ta
siis nuttis, kui koolist pidi lahkuma. Ta nuttis mulle kirja an-
des. Kui südamelikult ta siis mulle kirjutas. Ma tundsin surbtust
tema surbtust tema surbtust ja nutsin temaga, kuid nüüd tema
minu pärast ei nuta... Mul tuli meelde, kuidas pidult käsinaes
koju tuline. Siis olin ma rõõmus ja õnnelik. Armastalt pigistas ta
kätt, kui trepil lahkusime. Ma uskusin siis teda. Nüüd on aga

nõin lootus otsas...

Kui tund lõppes, läksin magamise tuppa.

Kui koridori läksin, ajas J. M-ga juttu. Ta oli väga häas tuju ja naeris külge tõmbavalt. Teised küll armastavad tema meelmagust naeru, armastavad teda, aga minul oli ta jätk. Võtsin südametunde ja läksin temast mööda. Ma läksin välja jalutama. J. oli mulle järel tulnud ja trepi poolt vaatunud, üteldes, et ma tehnikaliselt jalutan.

Ma mul läks jalutades vähe rõõmsamaks. Tulin tuppa tagasi. A. ja M. pärisid minu kurbtuste põhjust. Tõjata — seda ma ei avaldanud. Tõundis ohtu. A. oli L. käest teada saanud, miks ma kurb olen. Tuli veel kohutav teadus: J. lugenud minu kirja (läbi) ette. Ta lõi jättis sügava, otsani verdtilknuva haava südamesse. Olin ma ju teda kui öde armastanud, tema kirju kui silmatähe hoidnud, aga tema põlgab mind... Viimaks sain ometi nutu üle võimust ja viha asus südamesse. Just ilmus J. ilus kogu, ta meelitas nägu koridorile. Kui ingel, süski kui madu, hakkas ta trepist alla minema. „Ma teen sulle niisama ilusa nalja, kui mulle tegid... hüüdsin talle järel.

„Tee kui tahad!“ oli lühike, kõikumata vastus.

Läksin klassi, ennast rõõmsaks tehes ja ütlesin käsikirja häälega: „Tõirite novuüu starsehinu!“ Minu käsk sai osalt täidetud, süski valiti mind „novõm starsehinoi.“ Läksin R. juurde ennast kinnitama. Kinnitati!

Katukese aja eest läksin koridori, õnne lootus. J. istus endi klassis kantslis. M. ajas H-ga juttu. Maci tahtnud mind eksitada ja „wabandage“ üteldes pöörasin klassi tagasi. Süski mind nähes oli H. ära jooksnud. M. seletas, et ta H. käest ühe

Y. kirja saab. See uus teadus rõõmustas mind. Õppimise aeg jõudis kuni söögi tunnini. Ma läksin sahvrisse, kus juba M. eest leidsin. H. jõi M-st mööda ja (ütles) küsis:

„Kas tahad ikka seda? Kas Karli ka tahab?“

„Tahab küll!“

Mul oli hea meel, et Y. kirja näha saan, sest ma tahtsin teada, kellele ta päris kirjutab.

Ka söögitunnis oli Y waga lahke ja ajas kõigiga magust juttu. Tulin kannis rahuliku meelega klassi. Ta pühkis meie klassi. Nähes, et mina tulen, piilus ta salaja, missugune nägu mul on. Täi aga natukene hiljaks. Mina olin teda enne silmanud ja tegin rahuliku näo. Oli A-le ütelnud, et mulle olivat kätte maksnud.

Söögitund läks mööda. M. oli soovitud kirja saanud ja tõi mulle näha:

Kallis!!!

Ära pahanda, et Yind jällegi tülitan. Mõtlesin, et jään koju, siis ei oleks sind enam kunagi tülitanud. Kuni kolmekuninga päevani oli soov koju jääda, nii, et ialgi ei tulnud kooli tulla. Viimaks, kui nägin, et teised aknast mööda koolimaja poole sõitsivad, tuli ka minul kuju kooli tulla ja ei tahtnud koju jäämist pääle mõelda. Nii on kõik minu endised plaanid tulude läinud. Wis- tisti mõtlesid teised, et ma koju ei tahtnudki jääda, vaid ainult waletasin. Ei, minul oli kindel nõu koju jääda, ehk mul küll kannis kahju oli. Kuidas pühad läksivad? Muidugi lõbusasti. Meie pool olid küll kogu wagaud. Kas oled minu peale nüüd küll vihane. Muidugi mõista, et oled,

kuid mis võin mina sinna parata. Sul on teisi, palju paremaid, kui mina. Olen sulle ainult tuliks loodud ilma. Mins näitased ka minu kirjalipakid A-le? Olen mina sinu omad kellele näitanud, et minu jagudega nõnda teed? Olexin sulle veel enne Hõulu kirjutanud, kuid ei julgenud, arvasin, et muudugi teistele jälle näitad. Valgi, mitte iialgi ei saa ma enam keelagi usaldama. Kõin olite ühesugused petised! Ma usaldasin sind ikka seni ajani. Nüüd tean ma aga kõik, mida ma veel seni ajani ei teadnud. Tuhat korda parem oleks olnud, kui ma sulle ei oleks sugugi kirjutanud. Nüüd saadan sulle veel, et minust rohkem oleks jutustada. Ma ütlesin kohe, et sulle au ei ole kirjutada. Nüüd saan aru, et sulle ainult tuliks olen. Ära minu peale enam rohkem vihasaks saa. Ei taha enam elada!

Sind tülitaja: Y.

Kirja oli ta ükskord tahtnud minule saata. Me kirjutasime ruttu ära kirja. Ärakiri oli tehtud ja ma läksin algkirja M. ära wiima. Y. oli koridori ukse taga kuulamas, mis mina klasis teen. Ta jooksis säält suure müraga endi klassi. H. ilmus ja meil andsime kirja ära. Y. jooksis koridori ja viskas ühe kirja meie ette maha, üteldes: „Kui au on, siis võtke maast ära. Ma võtsin kirja ja lugesin läbi:

— | — | — | —

„Kuidas lugu kirjadega on, kas olite teistele palju ette pajatanud? Usun Teie sellens palju, palju kuuluvõimu, veel paremat, kui ta teil päris tõepoolest on. Kuidas mõtlete mulle hullusti teha? Arvate siis, et mina seda kardan kui Teie au-
likud herrad minu kirjad teistele ette loete. Teie võite nad

Teistele ja ka „yummurite“ ette lugeda, sugugi see mind ei kohuta.
Kui oma seisusest nonda palju lugu oskade pidada ja mind häbis-
tada, siis mõistan mina ka palju, palju paremini. Teile olen ma
mõnest küljest küll tänu võlgu, kuna teisest küljest tuleb aga
kätte maksta. Võite lugeda, kui palju, kui süda igatses, mina
juba selle üle ei kurwasta. Igaks teab mind, missugune kange-
kaelne tüdruk J. on. Mitte minu üle nii hirmsasti vihas-
tada, et teind seda tähele panevad. Sillega alandate ennast
hirmsasti, kui niisuguse pärast, kui mina olen, ennast vihas-
tate. Hõguini arusaamata, kuidas kannab Teie nõrgus seda teha.
Lugege ette, kui süda igatses.

—|—|—|—|

Mul oli hirmu talle wastust kirjutada. Ma kirjutasin
talle „Yina“:

—|—|—|—|

Ei võinud uskudagi, et mulle jälle kirjutad. Oid
ju kole vihane. Ma ei saa aru, mis see kõik tähendab. Minu
andsid Ya minu kirjad teiste kätte ja Ya olawat eilase kirja
koguni ette lugenud. Võid ka selle ette lugeda. Mind see ei
tee halvemaks, ega paremaks. Mina ei ole Yulle midagi paha
teinud, et Ya kättemaksad. Võid Ya ju selgesti mu südast näha.
Yina oled minu vastu palju saladuslikum. Yina ei näita üh-
tegi sõbraliku tunnet minu vastu. Teistega vestad Ya tünikid
ajad juttu, kuna minuga ainult siis kõneled, kui midagi
päris rääkida on. Mina ei taha ühtegi Yinu kirja ette lugeda.
See on mul ka täitsa võimata. Läks meelest ära, et minuga
vihane oled. Kirjutasin natuke palju. Kui tahad, siis loe ette.
M. toimetas selle kirja Y-le kätte. Õhtul läksin magama.

Ludwig Eck.

Мотвилль Двор. 12-е кн. 1916 г. 1-я кн.

Siida ei olnud väga raske.

Kui hommikul üles tõusin, oli tundmus natuke hõbe. Alati ülestõustes oli „tema“ mul mees, kuid nüüd... ei olnud enam, teda. „See tulevane päev läks hirmsas igaruses mööda. Tundide aeg püüdsime salaja teineteist vaadelda. Tunnid läksid rahulolevalt.

Yunurum jagu õpilasi läks kodu. Ka Y.

Oli tundmus väga hõbe ja igav. Kusagil ei leidnud ma rahu. Ikka ja ikka tuli „tema“ meelde, taasin A-ge „Kotka“, et meelt lahutada. Sealt tulime alles hilja õhtul kodutagasi.

Pühapäeval tuli Y. kannis hilja kooli. Ta oli jällegi haastunud. Mind ta häbenes. Mu südames tõusivad mõtlesugused arvamusel. Ma arvasin teda ei tea kellega sõbra olevat. Siidames tõusis jälle, armukade tundmus, kui teda kellegiga nägin justu meenutavat. Kõik oleks oli nii rõhutatud, kurb.

Esmaspäeval läksid tunnid kergelt, sest preili K. oli haige. Kui kooliõpetaja R. alamas klassis oli, olin mina ülemas klassis „venogunn“. Y. kisas täitsa kahe inimese ust, kuid teda kuulda — seda ma ei suutnud. Ma vaatasin kannatlikult pealt, kuidas tiistele kirju „nepegabana“. Kõnda kannatates läksivad viimaks tunnid mööda. Ma läksin välja. Y. juhtus ka väljas tulema, kuid mind nähes läks ta kohe tagasi. Valu käis mu hingest läbi ja valus ohke mees Y. poole, aga niisama rõõm, kui ka mina, olime minu ohke ja ta kadus talve külmasse, Y. ni mitte jõudes. Wainides, külmalts läksin ma Y-st mööda, ehk see mul kül väga raske oli.

„Kõht täis, siida rõõmus, mis uiga elada“, ütlesin õhtul söömast tulles ja rahulikult kõhtu silutades.

"Wõi sina rõõmus," tähendas A. "Sina oled nõnda palju rõõmus, kui teised kurvad!"

"Mina?! Mina pole sugugi kurb!"

"Miks Ya's ei ole!"

Mina pean nõnda kurb olema... Miks? - J. pärast! Tema pärast!.. Wist küll tuhat korda parem oleks olnud, kui temaga poleks mitte kokku juhtunud. Aga saatus on teadmata ja wägu. Tema võib teha, mis tahab.

Juhtusin H-ga koridoris kokku.

"Miks J. minuga wihane on?"

"Lillepärast, et se H-ga nõnda sõber oled!"

Ma rahustasin ennast selles teadmises, kuid ~~se~~ see rahu oli siirike. Wastu peale selle oli H. M-le ütelnud, et see wale on, mis mulle ütles ja käskinud mind hojastada. See uus teadusriisus jällegi minu rahu.

Kell sai juba üheksa. Kell kõlises ja tuldi palwele.

Õhtu saatiin sängis nuttes mõelda --- olen on ikka kurb. Waatan ainiti J. poole. Ma kardan ikka teda mõne uue sõbra leidnud olevat. Ta oli natukene lahkem. Õhtul paluti mängida, mida ka lubati. Teised olid kõik peale minu rõõmsad. Mul tuli meelde, kuidas mineval aastal mängides J. südamelekkelt minu kätt pigistas. Üis armastas ta mind, kuid mind ta seda wist ei teinud. Ta on nüüd niisama rõõmus, kui siis. Üis oli ka mina rõõmus ja tema, kuid nüüd pean mina tema pärast kurb olema. Ta naerab, aga mina nutan. Tähtsides oli M. küsinud:

"Miks see Karli nõnda kurb on?"

"Miks veel?! Miks siis sine tema kirja teistele ette luguid!"

„Ega mina ei lugenud. Kõned mõtsivad kirja ära ja lugesivad siis.”

Et T. minu kurbuse üle järele oli mürinud, surahustas mind wähe. Mõtlesin talle jälle kirjutada, kuid mõte ja mõtteks: pundus ju julgus seda teha. Lähen kurwalt, wõi ei tea, rõõmsalt magama.

Õiel nägin. T-st palju rind. Nägin meie igapäewast wahenorda. Kolmapäew läks niisama, kui teised.

Õhtul andis T. oma dintowna A. kätte läbi waadata. See äratas minus murmise hinni. Tähtsin nende wahenorda läbi katneda. Ma lasksin M-d neid tahwli pial kihlata, kuid see jäi tagajärjetaks. M. A. ei awaldanud midagi. Pärast lasksin hulga lipikaid teha ja teisi klassi wisata.

M. oli kuulnud rütleroad: „Hirmsasti kättemaksitud.

Õhtul viskas T. mõne nauratawa pilgu minu ja M. poole. Wist teadista kweri.”

Kelispäewal kirjutasin T.-le ja küsisin, miks „Kõned” wihand m ja minu kirja ette lugesid. „Kõned” wastasid, et ta mitte wihane ei ole ja kirjad sellepärast ette luges, et nimeta olid.

Mõtsin liisku, et kas talle kirjutada, kuid ta ei lubanud.

„Leo”

* * *

II (jätg 3). (Vaata „Noorus“ 2, 3)

Mõne nune ust sures Eedi öde ilma ära. Kuni ta maha maeti läks Eedi Yehneideri juurde tagasi.

— Müts on kadunud, kumled, müts on kadunud, räägiti talle igalt poolt, — biibri nahkne müts. Sakslane (Yehneider) ütles, et 80 rubla maksab. Meil on siin niisugune segadus, et kõik värisema!

Eedi oli kahvatu, kui surin. Hirmunult vaatas ta meistrite pääle ja nägi etgalpool heitunud, kahvatanud nägusid. Rundi kõndis töötuba mööda, pää maas, ja värises kui soetõbine. Ta sai aru, et kõik teda kahtlustasid. Horrage muudus ta läbitõinaku hääl:

— Poisid! kes kviitunagi ära kaotas?

Rundi käes oli sinine laenukasse kviitung. Kõik kogusid tema ümber.

— Käita siia!

— Vaata mis kviitungis... müts...

— Biibrenahkne!

— Kas ei ole viimati minu sakslase oma?

— Aga miks sa nii kahvatu oled, ütles vanem meister Eedile naardes: — kas viimati sina sellest asjast midagi ei tea?

— No, miks sa teda kahtlustad, — tuli ta ju praegu alles matuselt, ütles toime meister.

Yel minutil tuli Yehneider.

— Mis mõn teie siin peate? kisendas ta vihas. — Üks, teine, kolmas... kõik laisad! Kuis te töö on?

Yüäl nägi ta sinist paberit Rundi käes ja haaras ta oma

kätte.

— A-a!! waras! politseime!.. Tii seas ei ole sugugi õiged inimesi!

Jehneider jooksis wälja ja tuli natukesen aja pärast tagasi, wäl punasem kui enne.

— A-a! Kuid ma tean. Waras oli poisike! O!! halb, wäga halb poisike-waras. Ma tean kõik, kus mu müts on.

Poisikesi oli äris kaks: Eedi ja Rundi.

— Rundi ei wõtnud, ütles ta. Eedi? Eedi oli ikka eelapüüdjaja pois.

Eeda ei saadud wiimasel ajal enam riide tükkide warguse pealt kätte, pidas ennast ilusti ülerõl ja igal wabal minutil tegi ta peremehe kõõgis sarwist mitmesuguseid asju. Kii oli Rundi Jehneideri silmis päris suurwaim. Wiimaks laskis ta Rundil men ja oma naise kuju teha. Kii oli ta peremehe armuallane.

— Kas tõesti siis Eedi? Mõttes Jehneider. — Eedi, sina warastasid? küsis ta Eedilt.

Wenne Eedi laskis pää maha ja ei julgenud üles waadata, kuna silmist pisarad woolasid.

— N-nu! wenitas sakslane ja haaras Eedi käest kinni.

— Mina... ja... müts... kogelas Eedi ja wõttis taskust 2 kümnerublast ja andis peremehe kätte.

— Hoitke ta kinni, ütles Jehneider ja läks linnaoahi järle.

Warsti wiidi põltsurnud Eedi linnaoahi ja Jehneideri saatel politseisse.

III.

Kohtu saal on rahwast täis. Kõik pingid on täis. Ni-

nused tulewad, lähawad, tõusewad, istuwad... Rahwa sees
istub kohtunik, wask nett kaelas. Ta loeb midagi oma hal-
li pääd alla lastes.

— Jehneider Wilhelm! hüüab waljult kohtunik. — Kus
on Jehneider? Tagawarawäe soldat Igorow tuton... Igorow
Eduard... kus on Igorow?

Yarali sügawusust kerkiswad naks warju: üks halli nüü-
raka wanamehe, teine poisikes oma. Nad liiguwad argamööda
edasi, nagu oleks nende jalad kannuitsas. Es lähab uhke pika
sakslase kuju. Rahukohtuniku väiksed targad silmad wa-
tasid kõik kolm tulejat ühe pilguga läbi. Ta kutsus tunni-
stajaid, tõiste hulgas ka laenukassa teenija. Keid küsitakse
korra järel. Wiimane tuli ka kord redi kätte.

— Kui wana ta on? küsib kohtunik.

— Keljastõistus aasta on pääl, wõi on juba nelitõist täis...
ei mäleta, wastas tuton.

— Kas teda warguses ennem on märgatud?

— Mitte kunagi...

Kohtunik kirjutas.

— Kas sa tunnistad ennast süüdlaseks?

— Tunnistan... wastas redi tasa, pisaraid palgelt pühkides.

— Herra kohtunik, palun tähelepanemist pöörata...
minu müts väga kallis olma... temal suur hind... aga pois
on halb...

Kohtunik ei pane Jehneideri sõnu tähelegi, waid küsib edasi:

— Huhu sa raha panid?

— 20 rubla andsin temale, ütles redi Jehneideri pääle
näidates, — 5 rubla wiisin kodu...

— Tähendab isa teadis?

— Oh ei, midagi ei teadnud!

— Futar suri mul ära, matsime teda selle raha eest, ütles isa.

Yalalis tekkis juttu kõnnim. Kohtunike küsis veel kord, kui wana Redi on.

— Wõib olla ei ole neljatoist aastat? lises ta juurde.

Ta seisis aga oma juures, et Redi ikka juba viiestõisku aastane on. Ta ei teadnudgi, et nendes aastates Redi pääsenine oli, sest mida noorem ta oles olnud, seda kergem karistus.

Korraga joonsis rahwa wast Rundi wälja. Ta rääkis wärisewal häälel kohtunikele:

— Herrra kohtunike... pean ütleva... mina... mitte tema... mina... herre...

Kuidas su nimi on? küsis kohtunike.

— Rudolf Reichelmann, herre kohtunike... Õpin herre Jehneideri juures... Mina warastasin... mütsi...

Kohtunike tundis, et Rundi sõnad waled olid ja jättis ta kõrwale.

Kanuaegse mõtlemise järele luges kohtunike otsuse ette:

— Yäädhuse kogu x (paragrafi põhjal ei määra ma Eduard Igorowile, alaealsuse pärast, Wihlehn Jehneideri 30 aastalise mütsi warguse eest mingisugust karistust, waid mõistan ta ainult wanemate walwuse alla. Kõik rahwas kiitis otsuse häaks, ainult Jehneider ei olnud nähtawasti sellega rahul.

Kii lõppes Redi ülastumise hale ajalugu.

Wene keelest, Altkewi järele: „Discipulus!“ (Lõpp.)

Wastusens - er'ile.

Nagu h-ra - er wälja arwanud on ei saagi see koonall-
olew soldati perekond wähem, kui 18 rubla kuus kroonu abiraha.
Mina arwasin et 20 rubla kuus, kuid h-ra - er on 18 rubla wälja arwanud.
Wahel on hirmus suur! Koguni 2 rubla! Kui nüüd h-ra - er'i arwamiss
järel eespoolnimetatud soldati perekonnale abiraha anda, siis tuleks aas-
taks 216 rubla ($18r. \times 12 = 216rub.$). Aga ega see soldati naine oma perekonnaga
ei maganud. Ütleme et nad aastaks umbes 40 rubla teenisid, siis tuleks
niisama, nagu h-ra - er wälja arwanud on, 256 rubla aastaks. (Muidugi
rohkem, sest kui see perekond 100 päewa töös oli ja 60 kop. päevas palga sai,
siis, see on 60 rubla ja tingimata oli kõige wanem, 8 aastane, seakarjas
esimest aastat ja sai pastlad ja riided prii, siis sai ta wäl 10-20 rubla
wäärtuses moona). Kui siis saab see perekond 300 rubla aastaks palga.
Ma usun, et see 5 hingeline perekond ka sõja ajal ära elada saab.
Rahu ajal teenis onni peremees 256 rubla (wälja arwatud sda, mis
ta naine teenistuses, umbes 40--60 rubla aastaks, kuid ei pruukinud ju
onni perenaine siis ka 40-60 rubla aastaks teenima. P. Y. ei olnud
üks kõige wanem laps karjas). Aga meie peame ka sda silmas pi-
dama, et ta nüüd sõjas on ja perekonnal üks hing wähem on (toita),
kes wähest perekonnas kõige rohkem raha pruukis. Nagu jutukeses
sisal, on onni wiltu wajunud. Sellest selgub, et see mees ka toppi
sõber oli. Kõik juba 256 rubla aastaks raha teenis, sel oleks wiltu waju-
nud onni asemel wäike majake wõinud olla, kui ta naine mees
oleks olnud. Ta nagu herra - er'gi teab, lähel toppi sõprades raha (üks
kolmandik (umbes) aasta palgast) monopoli.

Petsialist selles asjas, mitu saba lehmatal ja mitu jalga sial, on
wist küll üks häa uulitsatallaja, kuid jätan rekord ütlemata. Mis
isoomega h-ra - er on, näitab see, et ta kannis wuttu sõimama hakkab.

Pidagu herra - er seda mees, et ta palju rohkem mulitsaid on
läbi tallanud.

Wastaku - er ja ka teind mulle.

Austusega - L - L.

Wastuseks h - ra - L - L'ile.

Oh sa pagan nül, pää wotab marjaks Teie käsikirja lugemine.
Täris wõimata on minest kohast aru saada, nii et ei ole minu
süü, kui mõnda kohta walesti mõistan ja aru saan.

Mis teatawa soldati naisesse puutub ja tema teenistusesse, siis
on seda õige raske otsustada. Teie oletate, et ta 100 päewa tööl oles
60 rubla teenis. Seda võib ainult arvata, mitte aga kindlalt
koostada, sest waidlusele põhjust andwas töös („Noorus“ 3) sellest
midagi teldud ei ole, kuna see naisterahwas põdur, haiglane, üle-
pää tööwõimetu wõis olla. Tema ema oli liig wana, nii et ta
temast wähe loota wõib. Waewalt, kui tema wanem 8 aastane
poeg läinud muul, kus ta wähest alles 4 aastane oli, karjas käis.

Uuelik näib Teie seisukoht sõjas wiibirwa perekonna isa
kohta olevat. Tema olema Teie arwamist mööda topsisõber, ja
wiima 1/2 oma teenistusest monopoli (oletame kõrtsi. Millest
järeldate Teie seda? Kõlas sellest, et wtsin (onn), kus ta elas wõltu
wajunud oli? See wõis aga ju wõõra omm, ja tema käes ainult
rundi pääl olla. Mis sunnib teda aga siis wõõra ommi paranda-
ma ja „õigeks ajama“? Teie nõuate, et kui ta aastas 950 rubla
teenib, et tal siis ommi wäike maja peab olema. Mis

on siis on? Kas see ei ole väike maja. (vaadake, kui väike järjekind-
lust Teie töös!).

Kõige arusaamatum on,petsialisti "asi. Teie ütlete, et see
„petsialist“ hää „mulitsatallaja“ olla ja ei tea, mida veel (on rütle-
mata jäetud) Kas teate aga, kelle kohta Teie seda rütlete? Isese-
kohta! „Linnu mulitsatallaja“ all („Koorus“ N° 4 vastus Teile)
mõtlesin ma iseennast, sest Teie tahate mind sellaks teha (ei ole-
wat ma ju maal näinud)! Sellest järgneb siis, et „petsialist“ Teie
ölete („petsialist“ ei ole ka mitte sia jalgade ja lehme ~~abade~~ asjus, vaid
sõjanuuste ~~smakile~~ abiraha suurus asjus.) On ju selge sõnaga
„vastus - L-L'ile („Koorus“ 4) öeldud: „Kui tuleb wälja, et „linna
mulitsatallajad“, kes wast sedagi ei tea, mitte..... j. n. e.
paremini tearvad, kui mõned selle asja „petsialistid“.....“
Teadsin ju mina paremini kui Teie, sellega siis mina — „mulitsa-
tallaja, Teie — „petsialist.“

Teie ütlete ka, et mina nuttu söimama hakkawat.
Kus on aga söim? Kudas ja kus olen ma Teid söimanud?
Teda on küll just imberpöördukt Teie juures näha. Teie eel-
wimne lause („Pidagu h-ra-er sida meles.....“) kannab
küll söim (ehk rohkem luime) laadi. Mis puutub see
Teisse, weelwähem praeguse waikeluse juures, kui palju ma
mulitsaid läbi tallanud olen. Teie see mind näesolewas
waikeluses targemaks või rumalamaks, paremaks või
halwemaks? Wene kirjanik ja arhæolog Karamsin ütles:
„Глупеньбыя, כמו מוסקו-מונעמו!“ On ju minu
„mulitsatallamised“ omast kohast ka „nynneembie'd“
„

Teie viimane lause on aga küll ainult arvutu „veeni-
mine“ või suvustamine. Kui meel, ehk toistel, himu,
siis vastatakse Teile ilma Teie palvetagi.

Lõpuks annan Teile veel hääd nõu: tulevikus kaa-
hugi parunini järele, mis Teie kirjutate, ja saage aru, mis
loete!

Elage hästi ja lugege õige ruttu sõnni pääl järele, pal-
ju „ulitast“ ma „läbi olen tallanud“!

— er.

Tartus.

Arvustused.

Et eglasemat toode arvustust saada, siis palun anastad luge-
jad igatükki ~~minu~~ ~~võrre~~ ~~tood~~ (oma töid mitte) numbriga hinnata.
Toimetus.

Kewad.

Wares

Kewade päewad

Uuse hommik

Wahjapiirik.

Jäel.

Kustunud tuli.

Kodu.

Isamaa poeg.

Mina kodu

Verstapost

Mis wana jõuluraua jutu-
stada saab.

Teekond Tartusse.

Maala keel.

Heinamaal.

Mõni põet minn elust

* *
* *

—	3x	4	4+	4+	4+	4	4	4	5	3x	3x	3x	3x	4	4	4	56+
4	4	3	4-	3x	4-	4	4	4-	5-	4-	3=	3	3+	4	4	4	60
4	3x	4	3x	4-	4	4	3x	4-	3x	2x	2=	2x	2x	3-	3-	3+	60
4+	4x	5	3x	4+	4-	4	4x	4	5-	3+	3	3½	4=	3+	4-	4	61+
3+	3+	3	3-	3x	3	3+	3	3	4	4	3=	3	3	-	3	3	44
3	3-	3	3=	3x	3	4	3	3-	4½	3+	3=	3	3	-	4-	3	47½
—	4½	4	5-	4x	5	4	5-	4x	5	4x	4=	4	4-	4	5	4+	60
4-	4	4	5-	4x	4	4	4	4-	4½	3+	3½	3	3-	3	3x	4=	58
3=	3	3	3	4x	3-	3	4	4-	5-	2=	2x	X	-	3x	-	3	42
3+		4	4-	4+	4-	4	4-	3x	3½	3-	3-	3-	3	3	3	3½	40
3		3	2+	3+	3+	3	3	3-	3-	4-	2x	3x	3	3	3	3	41½
3		3	3x	3x	3	3	3+	3	3x	4	3x	3	3+	3	3	3	43½
3-		3	3=	3x	3	3	3=	3-	3	3+	3x	3-	3=	3-	3-	3-	41
3		3	3	3x	3+	4	4	4-	4½	4=	3	3	3x	4x	3½	3	44
3		3	3	4	3+	3	3	3-	3	4=	3	3-	3-	3	3	3	44
4-		4	4	5-	4	4	5-	4x	5	4-	3	4-	4	4	4	4	55+
—	3	3+	-	3	3	3x	3	4-	4	4-	3	4	4	3	3+	3+	33+

i) selet

Terve viienda numbrist eest võiks panna

A. J. J. J.

Uastused endise numbr i märkuste pääle. 1)

«Kuldvasikas wainust wõtnud» tähendab ebajumal
(kuldvasikas — ebajumal) laiskus ja hooletus on wõimusi
st wõtnud.

$$"(a^3 - b^5 + b) - (a^2 + b^4 + a)"$$

Kas teeb mitmevärvilise tindiga kirjutamine siis
„Noorus“ «репробар'нс»? Kui toimetajal tarwis on midagi
gi parandada, kas peab ta siis ümberkirjutaja juure
tindi otsima minema!? Punase tindiga on „Noorus“
järjekindlalt märkused wõi seletused kirjutatud, mis
„Noorus“ süngugi mitte «репробар'нс» ei tee, waid loo-
pis ilus wälgi näeb. Toimetus.

Ei tea mis d-ra Eek selle „nupumehe“ all mõt-
leb, millena ta mind „Märkuste osakonnas“ nimetab?

«Jeesus Taaralast»

Isand Arn — kurdab, et tema ei teadma, ~~siis~~
mis pärast need wärdlused -L-L'i ja -r'i. wahel on tekkinud.
Lugegu ta -L-L'i esimene talile põhjust andew saadetud
(Ühendusse, Noorus 4) läbi, siis peaks tal kõik selge olema.
Toimetus.

Rohkem wastuseid nõudwaid märkusi 4 numbris il-
munud ei ole. Soowitan, et märkuste osakonda elawami-
ne tarwitataks.

Toimetus.

Illel summitud elolewaid riiasi oma käega ^{kirjaga ümber} kirjutama; loodan et lugejad
seda saawad wabanema.

Toimetaja.

Märkuste osakond.

Isand Eek'i laul „Hodu“ on mõtte poolest väga kena. Hoduist kirjjutada ja luuletada on väga meeldiv, kuid sell laulud püüdnud ju riim (Väärans 4, 5, 7 salml).
— er.

„Leo“ too on kannis mõrgad, kuid et nad sarnasid juba (aasta arv on juur lisatud) kirjjutatud on, siis on see andersantao.
— er.

Ei tea, mis ulmest see ümberkirjutaja sellega tahab ajada, et paar poegant panemast paberit on lisand. Tahab vist oma roimist näidata. Olen palju parem, kui kõik te-
taoline olen!
— er.

L. Eek'i laul „Kerake päevad“ on riimiga kirjutanud, kerake hõõmud peab võt küll olema „Leo“ — siis punetab riimite-
na rõh, laulab rõheline riimide pilg.

Toimetuse peab ^{lugu} orthografia võiga mitte parandada. Toimetuse.

Miks ei ole joonistuste arvustust numbritega sisse seatud.

Toimetuse võiks waevaks võtta iga joonistuse „Te-e-rada.“
juure üles tähenadata kas, copia või original.

Miks ümberkirjutaja erimise poega tuest nitsama on H. N. paunud H. N.

Miks niisugest sodi nagu „Illes wilant“ journali panna kui keellegi teist pilgata waja on, siis pangu ta kass või üks lisa poega wahel et teised ka tema pilget näeks, teine ei muidu tema teiste arvamisi uue-keele vastu, waid teeb ennast kõikide silmas naeru wägiliseks.

Esitens ei ole ka keegi wana - Tartumaa kirjawäsi õrgus-
kõitnud, waid on uute sõnade vastu

ja kirjutagu kes (tahab) oskab teiste uut-keelt, uue-
keeles, aga kes täpikult ei oska kirjutada see ärgu
pudutagu mitte uusi sõnu sisse.
H. N.

Misparast ei ole toimetuse ~~iga~~ iga juttu juures
mitte omaid pildid juurde maalinud.

Toimetuse võiks nature piltamakse sisse kirjutada

Ei ole nädal minu stii, kui spetsialistid (või kui sellest sõnast ehk aru ei saada, siis pigem selle asemel erilane) naebusi tõstavad, et „Noorus“ reprobar» olema, kuhu mitmevärvilise tindiga kirjutatakse, sest vaadake, elmise leheküllepeal ei ole ühel mehel musta tinti olnud, ja nädal sinisega kirjutatud, kuna keisel vist sarnasel kallil ajal seda musta vedelikku ~~ist~~ sugugi ei ole olnud: on pliiatsiga kirjutatud! Ja nädal an väsarvini lakti — kuidas nädal „Noorus“ „reprobarist“ » «ruemobar» saada? Toimetaja.

Et „Noorus“ Toimetusele rohkem meeldiks, panev omalt poolt puuast tööpa juure:
kui see sarnate, et „Noorus“ „reprobarist“ » «ruemobar» saaks, kaotage „Märkuste osakond“ ära. Ilmaasjata plära ka sisse raiuda an ilmaasgu.

Suur tänu „Kõiduvalguse“ eest. — x

Palun „Noorus“ toimetust mitte kirjutas-
tuga tähele panna („Kõit No. 1“) mis endise
kirjutaja hõõletuse läbi on tulnud, aga mitte
toimetuse süüd ei ole. Teiseks on Arviku
keel tarvilisel küll, kuid meil on toid ka enne
Arviku kirjutatud.

„Kõidu Toimetust“

Kas ei võiks vana Tartu murraku asjakas, kelle „mele perra
kelen kirjutatu epistel“, „Illes villant“ ^{on} „on“, seda mitte
nii ümber teha, et Tallinna mees sest ka mõne sõna aru saaks.
Misparast tehtakse märkuste kõrval keel, ise f-r.
märkused, kuna selle jaoks „Märkuste vastuste maksond“
olemas on? f-r.

Eni, "uud" alge poolkõik kaunis kenasti aga lõpupeel täiel ligi hiitlabaruse
oleks soovitatud ilu kirjeldusele mitte pilget asetada. L. E. E. i, "Kusade pärsad'el"
pseudub väsimõist ja siin täiesti. E. E. i "Tõel": kadakal pole mitte niisugust
juust, etuppi saaks taha. Kusade hääl, "Kustund tuli" on kaunis vana hõõ,
ainult sõnad on mõnes kohas ümberpööratud ja siin sõnas kui ka hõõsone muu-
rasus isirjutada, siis juba sõna muudatus, mitte asalt isirjutada. See
kõik ainult isa ja poja sõne kohta. L. E. E. i, "Kõhul" pseudub siin. Kui mõnise
otstarbel otsitakse sõnu: pseudubade vihes. "Kis mõelub mu mees kui tule-
miku a'al," sellis lauses pseudub mõte täieliselt; ehk on ka uuendatud
mõte öeldud. Kõik Hõisepeeti "Isamaa poeg" on kahe kope. Lugu on selle
võistlust tühja sõda ühest sõna isirjut, ainult hõõsone peremõne isirjutatult.
Leo "Minu kodu", kes samas tühja isirjutab, see pole veel hõisepeeti
nõnda saanud. Leo "Kestapost" loomiksin rohkem ainet hõõsone töötada.
Nüüdki ei kaalutata enam pulmedes. Kõik paistest ja tühjusest
siin kaalutad. Üks väine palane, "Illos willänt." Tallinnamaa muos
ärge tulgu. Tartumaa muos, järel ohhima, kui ka tühja ei aska.
"Üks väine palane" on siin vist enne tühja isirjutamist ^{õige} mõnda Tartu
muos isirjutatud pära saanud lugupid, ja siis seal ette tulevad
siin esirjutus mõttes "Illos willänti" isirjutamisel. Leo "Lapse põlv mõi-
tus" "Lõuna sõda" isirjutatakse ühe t'ga mitte kahe t'ga. Ei ka ärgita:
kuni pseudub lihted abra tühja "vaid", kuni pseudub lihted lühid. Leo pole
ise küll kunagi näinud, mis see taks ka hõõsone, et niisuguse
leulda ei jõua. "Küll" isirjutatakse kahe t'ga. Kõik ja kules tühja-
tatakse nina, mitte noma.

Kirjutused paistuvad, arvutaval pilgul vaadates, kehvad.

Siis, mida ~~muos~~ kirjutuse võtab, pseudub täiesti. Kõik on vägn

kõik ajalooline juttusid paberile pandud. Põole selle veel tühja kirjutuse
vead ja lause ehitust. Lühendused täiesti halvad. Siin mõnest
sõnade järele ainult, mida küll väga hästi, prussiliselt võib ümber-
kirjutada. Üksikult, kõiki tühja arvutada, kulutaks palju rühmi.

Kui rühmitusest ja ajakirjuse jätaks, kirjutaks siin midagi sõnala ~~frakt~~
ainult, "Kustund tuli" paistub rohkem teiste hulgaist silma.

Kirjutab enam, rohkem pilte kuulust. Ka lihtne hõõsone rühmi selles
kirjutuses, seega on hõõsone asat - hõõsone ~~osa~~ kunda
lühed, siin ka fõõsone silmad rühmi. Täiesti jamekud ja ^{lõp}
itellused, mida küll hõõsone on lühed.

— — — Kesä "lõuludest" paistab rõõmsalt näetavaksena
"Reade päevad" silma. Aretavasti on tema autor Soome
nägema teosed, mis ilmsel lõpuvõit. "Reade päevades" seda
järeleandmata — mis unustatakse rütm, millest arusaamine
autoril võib püüdnud. Proosalisena avaldab ta. See
kahtlemata suuremat mõju. Sama autori "Rõõm" on sa
apardand: siin on püütakse vägivaldselt ja paiguti polepi
siini. Väib aga, et kes ka seda siin on peab, kui ta
riigutab: linnades, unenäos; latvul, rannul; rangel, rannal jne
Riimides unustatakse aga ühesaarnaste sõnuga ja sellele järgnevat
sõnuta sõlpe röödmist, mitte aga üsirente tähtede ja
sõnuta sõlpe röödmist, nagu seda kes võib arvavat.
Rütmist pole ka siin juttu. Tema "Suve hommik" aga
annab rohkem tagajärge, olgu, et rohkem ebaloomuliku
kohad ette tulevad.
— Esimesi "Reade" on vähe nähtatud ja katkendline.

K. R. "Vares" ja E. E. - i "Väijapüür" ja "Joel" on lihtlaba-
sed jutustused — kui jutustustel pole veel just suuremat viga
(võib arvata mõned vead, mida ma üles lugema ei hakan), —
kuid kas ei võiks II klassi õpilastelt (keda nad vist on) rohkem
nõuda, kui jutustusi?! — "Isamaa poja" kohta ei oleks mul,
kuna ta äärmiselt, muud öelda, kui et äärmiselt
"boissoutline" vaim väga paistab, — vastasel korral ka seda
"sünni poleks vähitud. Rahju, et siin peitub klassis enamat
raasa lastesse tõmmata verest sõjaväimehestest. Väilepi on
nim. see tütarlaps, Hella Väikepõ. Vist oleks ka meil heiduda
lusti süütlitaks hakanat!

"Rustunud tuli" on kannis roodalainud töö — lausekoostus kõhes
ladusasti, rõõmsalt, kus bestidelele omased alltootsooni ja
assonatsioonid teevad tunde; näit.: Rohkest mets ja rajastuvad kuse
rangel rannas, hääled —, "Kõõrid hääle jalaid karmine ja veeres van-
ne sünnine jne jne Ainult ühe asjaga on autor püüdnud besti-
dele vastu esitada — see on rohkem tegelemine sõnajaotust;
näit.: Sõitis ära August maale ..., ~~Siis minna linnades~~ (sõitis)
... ja sõitis ita peaga maha rooma otsust. jne jne
Nüüdne reikunendus nõuab aga selle "uuduse" röödmist: ei või nii
tähtsad lauseosad nii tühja paigutada. Subatid on aga näl-
võttes vahel rahvale ja kirjanikele vahel, näit. võis öelda: Sõitis
August ära maale, — kui seda lühikesem poht nõuab. Liht-
jutustuses pole sellist tarvidust. Rahul ei saa olla ka selle mõttega, et
me selle tarvis opime, et "Isamaa" rahul olea — i. o. — inimesi
hõlma. Tapma. Siis näi ka täiesti, et August, kes siin ju-
mala elamas elamise üle kahtleb, kui väga "jumalast" seadud ülemate
sisse uskus, et se nende eest hõlma läks. Ja autor ütleb,
et August teaduste eueste pärast õppinud...

"Leo" — "Vestapõis" on rohu seiparitud. "Heinamaal" pole just
hää, kuid üldiselt on "Leo" täides edendust mõista — aastate-
viimane, "Mõni päev minu elust" läheb juba enam rohu
rind oleks sünni sooritat, et täid rohkem ümberkõr-
tuse. "Sõrpaluse" * * * kohta ei tea mida öelda — algs-
tundmata. — — — Numbritega arvatakse väärivad liig lauseline
olevat, või mid?

Märkuste osakond.

(Görög)

Suurel tured „Kevade päevad“ ja „Kodu“ on
väga heavad. Asepanis esimene neist
on hehv. Et ta ilma lõpurünnist on,
süüsiin tingimata rünnust pidanud
silmas pidama; aga praegu ei või sellest
elust süüsiin juttugi olla. „Kodus“ on
püütud rünnida, aga on äpardunud.
Kohati püüdnud mõte ja sage tõesti ka
rünn. Muide kirjastoid on ka nõrga
poolised. Enamasti on nad rohk. liht-
labased juttutused, milles kohati
kolause ehitus hehv on. Silmapaistva-
mad on aimelt, „Mõni päev rünn-
elust“ ja „Kustund tuli. Viimases on
aimelt kohati sõnade rord lausetes
ebaloomulik. Karl & L. Aug.

Lisu:

- 1 Kervad. — er.
 - 2 Wares. N. K.
 - 3 Kervade päevad. L. Len.
 - 4 Lurve hommik. L. Len.
 - 5 Wähjapüük. E. E - s.
 - 6 Töel. E. E - s.
 - 7 Kustund tuli. Kervade hääl.
 - 8 Kodu. L. Len.
 - 9 Isamaa poeg. Hella Wäikepeet.
 - 10 Minu kodu. Leo.
 - 11 Werstapost. Leo.
 - 12 Mis wana jõulukuusk teab jutustada. Leo.
 - 13 Illos wiikant. Uts waine patane.
 - Lapsepõlwe mälestused: 1913-1915. Leo.
 - 14 Teekond Tartusse.
 - 15 Mähla kask.
 - 16 Heinamaale.
 - 17 Mõni päew minu elust.
 - 18 * * *
 - 19 Wastuseks — er'ile
 20. Wastuseks — L. - L'ile.
- Wastused endise numbr'i märkuste pääle.
Märkuste osakond.

"Leo"
"Discipulus."
— L. - L.

— er.

manuscript
No. 11. 1850
1850

